

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 4 maj 1917 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1917 åt befattningshavare i statens tjänst jämte i ämnet väckta motioner.

I den till riksdagen den 13 januari 1917 avlättna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Kungl. Maj:t under särskild huvudtitel med rubrik »XIV. Krigstidshjälp m. m.» föreslagit riksdagen att i avbidan på de framställningar i ämnet, som kunde varda förelagda riksdagen, till krigstidshjälp m. m. under år 1917 åt befattningshavare och pensionstagare å riksstaten för år 1918 beräkna ett belopp av 16,000,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 16 mars 1917 avlåten proposition (nr 129), under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

a) för beredande under år 1917 av krigstidstillägg och krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst i enlighet med nedan angivna grunder

<i>dels å extra stat för år 1918 anvisa såsom förslagsanslag</i>			
under andra huvudtiteln.....		kronor	545,000
» tredje »		»	56,000
» fjärde »		»	3,910,000
» femte »		»	1,795,000
» sjätte »		»	1,275,000
» sjunde »		»	1,290,000
» åttonde »		»	1,485,000
» nionde »		»	329,000;

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 11 saml. 1 avd. 1 häft. (Nr 1.) 1

dels i postverkets stat för driftkostnader år 1918 upptaga följande post:

Krigstidstillägg och krigstidshjälp, *förslagsvis* ... kronor 1,950,000 och i anledning härav bestämma postverkets anslag till driftkostnader för år 1918, *förslagsvis*, till ett med 1,950,000 kronor förhöjt belopp;

dels i staten för telegrafverkets driftkostnader under år 1918 upptaga följande post:

Krigstidstillägg och krigstidshjälp, *förslagsvis* .. kronor 1,200,000 och i anledning härav bestämma telegrafverkets anslag till driftkostnader under år 1918, *förslagsvis*, till ett med 1,200,000 kronor förhöjt belopp;

dels beräkna driftkostnaderna under år 1918 för statens järnvägar till ett med 9,125,000 kronor förhöjt belopp;

dels beräkna driftkostnaderna under år 1918 för nedanstående statens vattenfallsverk med följande förhöjningar, nämligen

a.	Trollhätte kanalverk	kronor	32,000
b.	Södertälje >	>	5,000
c.	Trollhätte kraftverk	>	56,000
d.	Porjus >	>	19,000
e.	Älvkarleby >	>	48,000

och i följd härav beräkna statens vattenfallsverks sammanlagda driftkostnader under år 1918 till ett med 160,000 kronor förhöjt belopp;

dels bland driftkostnader under år 1918 för statens domäner upptaga följande post:

Krigstidstillägg och krigstidshjälp, *förslagsvis* kronor 505,000 och i anledning härav bestämma statens domäners driftkostnader under år 1918, *förslagsvis*, till ett med 505,000 kronor förhöjt belopp;

dels ock medgiva, att i fråga om befattningshavare vid institution, för vilken anslag här ovan icke beräknats, krigstidshjälp må utgå av de medel, av vilka institutionens omkostnader i övrigt bestridas;

b) medgiva, att erforderligt belopp må för ändamålet av Kungl. Maj:t under år 1917 förskjutas av tillgängliga medel; samt

c) godkänna följande allmänna grunder för krigstidstilläggs och krigstidshjälp utgående:

A. Krigstidstillägg till befattningshavare, vilkas avlöning blivit av Konung och riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder.

§ 1.

Befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning blivit av Konung och riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder, äga, med nedan i §§ 2, 3, 4, 12 och 13 angivna begränsningar och undantag, uppbära krigstidstillägg med femton procent å följande i samma avlöning ingående slag av kontanta förmåner, nämligen:

lön;
tjänstgöringspenningar;
ortstillägg, dyrortstillägg och kallortstillägg;
arvode;
ålderstillägg;
bostads-, bränsle- och inkvarteringsersättning;
inkvarterings- och servisbidrag;
dagavlöning vid armén och flottan;
extra lönetillägg;
provisoriskt avlöningstillägg;
tillfällig löneförbättring;
tillfälligt lönetillägg; och
stadgat minimibelopp av uppbördsprovision vid telegrafverket.

§ 2.

Krigstidstillägg beräknas endast å avlöningsförmåner, som utgå av statsmedel. Där avlöning bestrides dels av statsmedel och dels av andra medel, beräknas krigstidstillägg endast å den del därav, som utgår av statsmedel; dock att krigstidstillägg åt befattningshavare vid universiteten och de allmänna läroverken beräknas å hela det belopp, vartill ovan angivna slags avlöningsförmåner uppgå, utan avseende därå, att till bestridande av universitetens och läroverkens utgifter användas jämväl andra medel än statsmedel, varjämte krigstidstillägg även beräknas å författningens enligt utgående inkvarterings- och servisbidrag, som gäldas av andra medel än statsmedel.

§ 3.

Krigstidstillägg till den, som av statens medel åtnjuter lön eller arvode för två eller flera befattningar, utgår endast för en av dessa, nämligen för den, som medför högsta avlöningen, eller, därest avlöningarna äro lika, för den av dessa befattningar, till vilken han först blivit befordrad.

§ 4.

Krigstidstillägg må tillkomma befattningshavare allenast för så vitt sammanlagda beloppet av befattningshavarens från en eller flera befattningar i statens tjänst härflytande inkomster av ovan uppräknade slag jämte värdet av bostad, då sådan åtnjutes, tillhoppa med krigstidstillägget icke överstiga 9,600 kronor för år räknat.

§ 5.

Krigstidstillägget anses tillhöra lönen och utgår odelat till befattningssinnehavare, även om han under tjänstledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag avstår lönen helt eller delvis.

B. Krigstidstillägg åt andra befattningshavare.

§ 6.

Till befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning till siffran bestämts av Kungl. Maj:t, utbetalas, under iakttagande i tillämpliga delar av de i §§ 1—5 meddelade bestämmelserna, krigstidstillägg med femton procent å de i avlöningen ingående kontanta förmånerna av ovan uppräknade slag.

§ 7.

Till andra befattningshavare i statens tjänst må, under iakttagande i tillämpliga delar av de i §§ 1—4 meddelade bestämmelserna, den myndighet, som äger bestämma befattningshavarnas avlöning, lämna krigstidstillägg med högst femton procent av de i avlöningen ingående kontanta förmånerna av ovan uppräknade slag, därest myndig-

heten, med hänsyn särskilt till efter ingången av augusti månad 1914 såsom dyrtidstillägg beviljad avlösningsförhöjning, anser sådant av omständigheterna påkallat; och må jämväl till sådana icke-ordinarie befattningshavare, som för sitt arbete i statens tjänst åtnjuta så kallade gratifikationer eller flitpenningar, efter vederbörande myndighets beprövande krigstidstillägg utgå med högst femton procent av dem tilldelade belopp.

C. Krigstidshjälp.

§ 8.

Krigstidshjälp utgår, med här nedan angivna undantag, till de befattningshavare i statens tjänst, som den 1 januari 1917 innehade *ordinarie* anställning och på grund av försörjningsplikt underhöllo barn under 15 års ålder; samt

till de i statens tjänst anställda *icke-ordinarie* befattningshavare, arméns och marinens manskap inbegripet, som den 1 januari 1917 ej mindre på grund av försörjningsplikt underhöllo barn under 15 års ålder än även innehade och omedelbart dessförinnan under minst ett år vid en och samma statsinstitution innehaft stadigvarande anställning med en daglig arbetstid, i medeltal icke understigande vad som för den ordinarie personalen vid samma eller jämförlig institution är såsom minimum i allmänhet stadgat.

Om befattningshavare under året avlidit innan krigstidshjälp till honom utbetalts, inträder stärbhuset i hans rätt till dylik hjälp; var emot den, som eljest under året lämnar statstjänsten före den dag, då kungörelse om krigstidshjälpens utbetalande träder i kraft, icke äger rätt till sådan hjälp.

§ 9.

Från åtnjutande av krigstidshjälp undantagas följande befattningshavare, nämligen

1:o) de, vilka jämlikt den taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt, som under år 1917 äger rum, hava att erlægga dylik skatt för högre belopp än 3,000 kronor, hustrus taxering däri inbegripen; samt

2:o) gift kvinnlig befattningshavare, vars man lever.

§ 10.

Beloppet av den krigstidshjälp, som skall till befattningshavare utgå, bestämmes, på sätt nedanstående tabell utvisar, i förhållande dels till taxeringen enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt, dels ock till antalet av de barn under 15 år, vilka befattningshavaren, på grund av försörjningsplikt, den 1 januari 1917 underhöll:

Det beräknade belopp, för vilket befattningshavaren under år 1917 har att erlägga skatt enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt	Krigstidshjälp åt befattningshavare med				
	1 barn	2 barn	3 barn	4 barn	5 eller flere barn
	K r o n o r				
Högst 1,000 kronor.....	50	100	150	200	250
från 1,000 t. o. m. 2,000 kronor	40	80	120	160	200
> 2,000 > > > 3,000 >	30	60	90	120	150

§ 11.

Befattningshavare, som icke innehar ordinarie anställning, må icke på grund av tjänstledighet för allmänt uppdrag eller för inkallelse till annan militär tjänstgöring än den honom enligt § 27 värnpliktslagen åliggande för egen utbildning förlora rätten till krigstidshjälp.

Ej heller må icke-ordinarie befattningshavare, som under år 1916 åtnjutit, oavsett semester, tjänstledighet för styrkt sjukdom under högst sex månader eller tjänstledighet av annan orsak under högst en månad, av sådan anledning förlora sin rätt till krigstidshjälp.

Gemensamma bestämmelser.

§ 12.

Krigstidstillägg må icke av någon befattningshavare uppbäras med högre belopp än 600 kronor för år räknat; ej heller må sammanlagda beloppet av en befattningshavares krigstidstillägg och krigstidshjälp under året överstiga 600 kronor.

§ 13.

Från åtnjutande av såväl krigstidstillägg som krigstidshjälp undantagas:

1:o arbetarpersonalen vid statens järnvägars byggnadsarbeten för nya linjer, dubbelspårsanläggningar och därmed jämförliga företag samt banunderhåll;

2:o arbetarpersonalen vid statens vattenfallsverk; samt

3:o ämneslärare och arbetslärare vid statens blindundervisningsanstalter, varjämte

4:o avlöning från allmänna indragningsstaten utan tjänstgörings-skyldighet icke medför någon rätt till krigstidstillägg eller krigstidshjälp.

§ 14.

Befattningshavare vid tekniska skolan i Stockholm och vid tekniska skolan i Eskilstuna må tilldelas krigstidstillägg och krigstidshjälp efter enahanda grunder, som gälla för befattningshavare i statens tjänst; dock med iakttagande att krigstidstillägg skall beräknas ej blott å de avlöningsförmåner, som äro för vederbörande befattningshavare å stat uppförda, utan även å den höjning i avlöningen, som i form av provisorisk löneroglering eller tillfällig löneförbättring tillerkänts dem genom bidrag av stat och kommun eller från enskild donation, samt under villkor, att halva kostnaden för krigstidstillägg och krigstidshjälp bestrides av vederbörande kommun.

§ 15.

Med befattningshavare i statens tjänst likställas i avseende å rätt till krigstidstillägg och krigstidshjälp befattningshavare vid flottans pensionskassa och folkskollärarnas pensionsinrättning, innehavare av docentstipendier vid statens högskolor samt indelt manskap vid krigsmakten; skolande vid beräkning av nämnda docenters krigstidstillägg dem tillkommande docentstipendier anses likställda med de i § 1 uppräknade avlöningsförmånerna.

§ 16.

Krigstidstillägget och krigstidshjälpen utbetalas i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Denna proposition har hänvisats till första särskilda utskottet för förberedande behandling.

I förevarande ämne hava vidare väckts följande motioner, nämligen inom första kammaren nr 109 av hr *F. Holmquist*, nr 114 av hr *P. A. Forssman*, nr 117 av hr *Valerius Olsson*, nr 118 av hr *Alfred Petré*n, nr 119 av hr *K. A. Nilson*, nr 120 av greve *G. Lagerbjelke*, nr 121 av hr *Carl G. Ekman* samt inom andra kammaren nr 355 av hr *Axel Lindqvist*, nr 358 av hr *Magnus Bengtsson* m. fl., nr 364 av hr *Axel von Sneidern*, nr 366 av hr *Ernst Hage* m. fl., nr 367 och 368 av hr *Axel Gylfe* m. fl., nr 369 av hr *J. Henry Erikson*, nr 370 av hr *Carl Hallendorff* m. fl., nr 371 av hr *Erik Röing*, nr 372 av hr *C. O. Johansson*, nr 373 av hr *Algot Törnkvist*, nr 374 av hr *Helge Bäcklund* m. fl., nr 393 av hr *Thure Widlund* och nr 394 av hr *Axel Modig*.

I dessa motioner hava framställts yrkanden om följande ändringar i Kungl. Maj:ts förslag, nämligen:

A. I fråga om krigstidstilläggets och krigstidshjälpens belopp och begränsningar:

att krigstidstillägget må ökas från 15 till 18 procent, dock att krigstidstillägg icke må av någon befattningshavare uppbäras med högre belopp än 900 kronor för år räknat och att ej heller sammanlagda beloppet av en befattningshavares krigstidstillägg och krigstidshjälp under året må överstiga 900 kronor (hrr *Valerius Olsson* och *Hallendorff* m. fl.);

att krigstidstillägget må bestämmas till 20 procent av de i avlöningen ingående kontanta förmånerna av angivet slag samt att högsta beloppet av krigstidstillägg och krigstidshjälp sammanlagda bestämmas till 800 kronor (hr *Röing*);

att till de befattningshavare i statens tjänst, som den 1 januari 1917 innehade ordinarie anställning eller vid samma tidpunkt innehade och omedelbart dessförinnan under minst ett år innehaft stadigvarande anställning med en daglig arbetstid, i medeltal icke understigande vad som för den ordinarie personalen vid samma eller jämförlig institution är såsom minimum i allmänhet stadgat, krigstidstillägg skall utgå

med 450 kronor till gift befattningshavare och med 250 kronor till ogift befattningshavare, dock i detta senare fall med högst 25 procent å kontanta löneförmåner,

under iakttagande, att till gift befattningshavare hänföras änkringar, änkor och frånskilda, som på grund av försörjningsplikt underhålla barn under 18 års ålder, och att för gift kvinnlig befattningshavare, vars man lever och under år 1916 haft en inkomst, överstigande 600 kronor, krigstidstillägget ej må överstiga 250 kronor, samt

att krigstidstillägg till övriga statens befattningshavare — arméns och marinens manskap här inbegripet — skall utgå med 20 procent å de kontanta avlöningsförmåner, som under år 1917 utgå av statsmedel, dock högst med 250 kronor (hr Gylfe m. fl.);

att krigstidstillägget åt befattningshavare, vilkas avlöning blivit av Konung och riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder, ävensom till befattningshavare, vilkas avlöning till siffran bestämts av Kungl. Maj:t, icke må utgå med lägre belopp än 250 kronor samt att krigstidstillägg till andra befattningshavare i statens tjänst må utgå med högst 20 procent av dem tilldelade belopp (hr Hage m. fl.)

att krigstidstillägg må tillkomma befattningshavare allenast för så vitt sammanlagda beloppet av hans från en eller flera befattningar i statens tjänst härflytande inkomster av de i § 1 utav Kungl. Maj:ts proposition uppräknade slag jämte värdet av bostad, då sådan åtnjutes, tillhopa med krigstidstillägget icke överstiger 5,000 kronor (hr Lindqvist);

att ett fixerat bidragsbelopp utgår till befattningshavare med: för ogifta exempelvis 250 kronor och för gifta eller för änkring med barn under 15 år 350 kronor, vartill kommer försörjningsbidrag för barn enligt Kungl. Maj:ts förslag om krigstidshjälp, dock med den ändring, att 3,000-kronors-gränsen uppåt bortfaller (hrr Ekman och Modig);

att det i propositionen föreslagna procenttalet, efter vilket krigstidstillägg skall beräknas, må ändras till 20 procent för befattningshavare, vars sammanlagda kontanta löneförmåner icke överstiga 2,000 kronor, till 15 procent för befattningshavare, vars kontanta löneförmåner överstiga 2,000 men ej 4,000 kronor och till 10 procent för befattningshavare, vars kontanta löneförmåner överstiga 4,000 kronor (hr Törnkvist);

att krigstidshjälpen för befattningshavare i statens tjänst med barn må utsträckas till en inkomst, enligt taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt, av 5,000 kronor samt för inkomster från 3,000 till

och med 5,000 kronor beräknas på sätt som i § 10 i det kungl. förslaget är föreskrivet för befattningshavare med inkomst från 2,000 till och med 3,000 kronor (hrr Valerius Olsson och Hallendorff m. fl.); samt

att sammanlagda beloppet av en befattningshavares samtliga avlöningsförmåner och krigstidstillägg icke må överstiga 9,450 kronor (hr Gylfe m. fl.).

B. I fråga om de avlöningsförmåner, å vilka krigstidstillägg skall beräknas:

att krigstidstillägg må beräknas

å uppboordsprovision vid telegrafverket under år 1916, utan inskränkning till visst minimibelopp (hrr Forsman och von Sneidern);

å beklädnadsersättning (hr Hage m. fl.);

å hospitalspersonal tillkommande portionsersättning, hushållsbidrag och anstaltstillägg (hrr Petrén och Erikson); samt

å mil- och timpenningar (hr Bäcklund m. fl.).

C. I fråga om vilka befattningshavare som skola komma i åtnjutande av krigstidstillägg och krigstidshjälp:

att från åtnjutande av krigstidstillägg och krigstidshjälp icke må undantagas

arbetarpersonalen vid statens järnvägars arbeten för banunderhåll (hr Hage m. fl., hr Gylfe m. fl.);

befattningshavare vid statens järnvägsbyggnader i den mån dessa inneha befattningar, som till sin art motsvara befattningar vid statens järnvägstrafik (hr Johansson);

ämneslärare och arbetslärare vid statens blindundervisningsanstalter (hr K. A. Nilson);

att krigstidstillägg och krigstidshjälp skola i huvudsaklig enlighet med de grunder, som i Kungl. Maj:ts proposition föreslagits, eller de andra grunder, som kunna befinnas lämpliga, utgå till befattningshavare, anställda hos riksdagen och dess verk (hr Holmqvist);

att krigstidstillägg för år 1917 med tjugo procent å förut utgående ersättning, dock lägst 150 och högst 300 kronor, må tilldelas befattningshavare hos riksdagen eller i dess verk (hr Widlund);

att med befattningshavare i statens tjänst skola i avseende å rätt till krigstidstillägg och krigstidshjälp likställas befattningshavare vid serafimerlasarettet, allmänna barnbördshuset och andra allmänna inrättningar, som hava huvudsaklig karaktär av statsinstitutioner (greve Lagerbjelke);

att från åtnjutande av såväl krigstidstillägg som krigstidshjälp må undantagas den, som för år 1916 ägde en avlöning av statsmedel, vilken, berörda bidrag inberäknat, översteg 6,500 kronor och som enligt 1917 års taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt har att erlagga dylik skatt för ett beräknat belopp överstigande samma summa (hrr Ekman och Modig);

att från åtnjutande av krigstidshjälp må undantagas de befattningshavare, vilka jämlikt den taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt, som ägde rum år 1916, erlade dylik skatt för högre belopp än 10,000 kronor, hustrus taxering däri inbegripen (hr Gylfe m. fl.); samt

att från åtnjutande av krigstidshjälp må undantagas

1:o) de befattningshavare, vilka jämlikt den taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt, som under år 1917 äger rum, hava att erlagga dylik skatt för högre belopp än 3,000 kronor, mans och hustrus taxering däri inbegripen; samt

2:o) gift kvinnlig befattningshavare, vars man lever och under år 1916 haft en inkomst överstigande 600 kronor (hrr Hage och Gylfe m. fl.).

D. Angående utbetalande av ytterligare krigstidshjälp för år 1916:

att, i anslutning till den bestämmelse, som återfinnes i sista stycket i § 8 angående stärbhus' rätt till avliden befattningshavares krigstidshjälp, rätt till dylik hjälp jämväl må tillkomma stärbhus efter befattningshavare, som avlidit under år 1916 och som till följd av då gällande bestämmelser gick miste om sådan rätt; samt att för den händelse sådan ändring vidtages i Kungl. Maj:ts förslag, att krigstidshjälp kan utbetalas även till befattningshavare, som försörjer minderåriga syskon eller upptagit barn som sitt eget, det jämväl bestämmes att rätt till dylik hjälp även må tillkomma befattningshavare, som under år 1916 på grund av då gällande bestämmelser om försörjningsplikt gick miste om sådan rätt (hr Gylfe m. fl.).

E. I andra avseenden:

att de i § 8 av Kungl. Maj:ts proposition förekommande orden »på grund av försörjningsplikt underhöllo barn under 15 års ålder» må ändras till »underhöllo barn under 18 års ålder» (hrr Hage m. fl., Gylfe m. fl.); samt

att förstnämnda ord må ändras till »på grund av försörjningsplikt underhöllo barn under 18 års ålder» (hrr Valerius Olsson och Hallendorff m. fl.);

att ofrivillig tjänstledighet till följd av tillfällig minskning i göromålen under högst tre månader ej må för icke ordinarie befattningshavare medföra förlust av rätt till krigstidshjälp (hr Bengtsson m. fl.);

att det i § 8 av Kungl. Maj:ts proposition föreslagna stadgandet om rätt för befattningshavares stärbhus att lyfta krigstidshjälp må utsträckas att även gälla krigstidstillägg (hr Hage m. fl.) samt

att § 11 i Kungl. Maj:ts proposition må helt utgå (hrr Hage och Gylfe m. fl.).

1916 års
krigstidshjälp.

I anledning av vad Kungl. Maj:t i en till 1916 års riksdag avlåten proposition om krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst föreslagit, anvisade riksdagen å 1917 års stat medel för beredande under år 1916 av krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst samt medgav, dels att i fråga om befattningshavare vid institution, för vilken särskilt anslag för ändamålet icke beräknats, krigstidshjälp finge utgå av de medel, av vilka institutionens omkostnader i övrigt bestredes, dels ock att för krigstidshjälp erforderligt belopp finge av Kungl. Maj:t under år 1916 förskjutas av tillgängliga medel.

Därjämte godkände riksdagen vissa allmänna grunder för krigstidshjälp utgående.

I överensstämmelse med riksdagens beslut fastställde Kungl. Maj:t den 8 juli 1916 följande

Allmänna grunder för krigstidshjälp utgående:

Krigstidshjälp utgår, med här nedan angivna undantag, till de befattningshavare i statens tjänst, som den 1 januari 1916 innehade *ordinarie* anställning och på grund av försörjningsplikt underhöllo barn under 15 års ålder; samt

till de i statens tjänst anställda *icke-ordinarie* befattningshavare, arméns och marinens manskap inbegripet, som den 1 januari 1916 ej mindre på grund av försörjningsplikt underhöll barn under 15 års ålder än även innehade och omedelbart dessförinnan under minst ett år vid en och samma statsinstitution innehaft stadigvarande anställning med en daglig arbetstid, i medeltal icke understigande vad som för den ordinarie personalen vid samma eller jämförlig institution är såsom minimum i allmänhet stadgat.

Från åtnjutande av krigstidshjälp undantagas följande befattningshavare, nämligen

1:o) de, vilka jämlikt den taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt, som under år 1916 äger rum, hava att erlægga dylik skatt för högre belopp än 2,000 kronor, hustrus taxering däri inbegripen;

2:o) arbetarpersonalen vid statens järnvägsbyggnader, dubbelspårsanläggningar och därmed jämförliga företag;

3:o) arbetarpersonalen vid de till statens vattenfallsverk hörande anläggningsarbetena; samt

4:o) gift kvinnlig befattningshavare, vars man lever.

Beloppet av den krigstidshjälp, som skall till befattningshavare utgå, bestämmes, på sätt nedanstående tabell utvisar, i förhållande dels till taxeringen enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt, dels ock till antalet av de barn under 15 år, vilka befattningshavaren, på grund av försörjningsplikt, den 1 januari 1916 underhöll:

Det beräknade belopp, för vilket befattningshavaren under år 1916 har att erlægga skatt enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt	Krigstidshjälp åt befattningshavare med				
	1 barn	2 barn	3 barn	4 barn	5 eller flere barn
	K r o n o r				
Högst 1,000 kronor	80	160	240	320	400
från 1,000 t. o. m. 1,200 kronor	70	140	210	280	350
» 1,200 » » » 1,400 »	60	120	180	240	300
» 1,400 » » » 1,600 »	50	100	150	200	250
» 1,600 » » » 1,800 »	40	80	120	160	200
» 1,800 » » » 2,000 »	30	60	90	120	150

Då enligt förestående bestämmelser till krigstidshjälp berättigad icke-ordinarie befattningshavare under tiden efter ingången av augusti månad 1914 erhållit avlöningsförhöjning, som är att anse icke såsom ett tillägg för avlöningens uppbringande till belopp, stående i skäligt

förhållande till ordinarie befattningshavares avlöningsförmåner, utan såsom särskilt dyrtidstillägg, skall beloppet av sådan förhöjning, beräknat från det den börjat utgå till utgången av år 1915, vid utbetalning av krigstidshjälp från denna avdragas.

Befattningshavare, som icke innehar ordinarie anställning, må icke på grund av tjänstledighet för allmänt uppdrag samt för inkallelse till annan militär tjänstgöring än den enligt § 27 värnpliktslagen åliggande för egen utbildning förlora rätten till krigstidshjälp.

Ej heller må icke-ordinarie befattningshavare, som under år 1915 åtnjutit, oavsett semester, tjänstledighet för styrkt sjukdom under högst sex månader eller tjänstledighet av annan orsak under högst en månad, av sådan anledning förlora sin rätt till krigstidshjälp.

Med befattningshavare i statens tjänst likställas i avseende å rätt till krigstidshjälp befattningshavare vid flottans pensionskassa och folkskollärarnas pensionsinrättning.

Krigstidshjälpen utbetalas på därom gjord framställning i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

*Remiss till
Lönereglerings-
kommittén.*

Sedan därefter till Kungl. Maj:t inkommit åtskilliga framställningar, avseende bland annat vidtagande av åtgärder i syfte att krigstidshjälp eller annan löneförbättring måtte utgå även under år 1917, därvid jämväl hemställts om fastställande av ändrade grunder för krigstidshjälpens beräkning, så beslöt Kungl. Maj:t, då ärendet den 28 november 1916 anmäldes i statsrådet, att åt löneregleringskommittén skulle uppdragas att efter verkställd utredning avgiva förslag i fråga om krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst.

*I statsverks-
propositionen
beräknat an-
slag.*

Sedermera hemställde vederbörande departementschef i statsrådet den 13 januari 1917 att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att i avbidan på de framställningar i ämnet, som kunde varda förelagda riksdagen, till krigstidshjälp m. m. åt befattningshavare och pensionsstagare å riksstaten för år 1918 beräkna ett belopp av 16,000,000 kronor; och till vad sålunda hemställdes lämnade Kungl. Maj:t nådigt bifall.

Löneregleringskommitténs förslag.

Löneregleringskommitténs i ärendet den 15 februari 1917 avgivna betänkande utmynnar i följande förslag till bestämmelser om krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1917 åt befattningshavare i statens tjänst:

A. Krigstidstillägg till befattningshavare, vilkas avlöning blivit av Konung och riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder.

§ 1.

Befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning blivit av Konung och riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder, äga, med nedan i §§ 2, 3, 4, 12 och 13 angivna begränsningar och undantag, uppbära krigstidstillägg med tolv procent å följande i samma avlöning ingående slag av kontanta förmåner, nämligen:

- lön;
- tjänstgöringspenningar;
- ortstillägg, dyrortstillägg och kallortstillägg;
- arvode;
- ålderstillägg;
- bostads-, bränsle- och inkvarteringsersättning;
- inkvarterings- och servisbidrag;
- dagavlöning vid armén och flottan;
- extra lönetillägg;
- provisoriskt avlöningstillägg;
- tillfällig löneförbättring;
- tillfälligt lönetillägg; och
- stadgat minimibelopp av uppördsprovision vid telegrafverket.

§ 2.

Krigstidstillägg beräknas endast å avlöningsförmåner, som utgå av statsmedel. Där avlöning bestrides dels av statsmedel och dels av andra medel, beräknas krigstidstillägg endast å den del därav, som utgår av statsmedel; dock att krigstidstillägg åt befattningshavare vid universiteten och de allmänna läroverken beräknas å hela det belopp, vartill ovan angivna slags avlöningsförmåner uppgå, utan avseende därå, att till bestridande av universitetens och läroverkens utgifter användas jämväl andra medel än statsmedel, varjämte krigstidstillägg även beräknas å författningsenligt utgående inkvarterings- och servisbidrag, som gäldas av andra medel än statsmedel.

§ 3.

Krigstidstillägg till den, som av statens medel åtnjuter lön eller arvode för två eller flera befattningar, utgår endast för en av dessa, nämligen för den, som medför högsta avlöningen, eller, därest avlöningarna äro lika, för den av dessa befattningar, till vilken han först blivit befordrad.

§ 4.

Sammanlagda beloppet av en befattningshavares från en eller flera befattningar i statens tjänst härflytande inkomster av ovan uppräknade slag jämte värdet av bostad, då sådan åtnjutes, må tillhoppa med krigstidstillägget icke överstiga 9,600 kronor för år räknat.

§ 5.

Krigstidstillägget anses tillhöra lönen.

B. Krigstidstillägg åt andra befattningshavare.

§ 6.

Till befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning till siffran bestämts av Kungl. Maj:t, utbetalas, under iakttagande i tillämpliga delar av de i §§ 1—5 meddelade bestämmelserna, krigstidstillägg med tolv procent å de i avlöningen ingående kontanta förmånerna av ovan uppräknade slag.

§ 7.

Till andra befattningshavare i statens tjänst må, under iakttagande i tillämpliga delar av de i §§ 1—4 meddelade bestämmelserna, den myndighet, som äger bestämma befattningshavarnas avlöning, lämna krigstidstillägg med högst tolv procent av de i avlöningen ingående kontanta förmånerna av ovan uppräknade slag, därest myndigheten, med hänsyn särskilt till efter ingången av augusti månad 1914 såsom dyrtidstillägg beviljad avlöningsförhöjning, anser sådant av omständigheterna påkallat; och må jämväl till sådana icke-ordinarie be-

fattningshavare, som för sitt arbete i statens tjänst åtnjuta så kallade gratifikationer eller flitpenningar, efter vederbörande myndighets beprövande krigstidstillägg utgå med högst tolv procent av dem tilldelade belopp.

C. Krigstidshjälp.

§ 8.

Krigstidshjälp utgår, med här nedan angivna undantag, till de befattningshavare i statens tjänst, som den 1 januari 1917 innehade *ordinarie* anställning och på grund av försörjningsplikt underhöllo barn under 15 års ålder; samt

till de i statens tjänst anställda *icke-ordinarie* befattningshavare, arméns och marinens manskap inbegripet, som den 1 januari 1917 ej mindre på grund av försörjningsplikt underhöllo barn under 15 års ålder än även innehade och omedelbart dessförinnan under minst ett år vid en och samma statsinstitution innehaft stadigvarande anställning med en daglig arbetstid, i medeltal icke understigande vad som för den *ordinarie* personalen vid samma eller jämförlig institution är såsom minimum i allmänhet stadgat.

Om befattningshavare under året avlidit innan krigstidshjälp till honom utbetalts, inträder stärbhuset i hans rätt till dylik hjälp; var emot den, som under året lämnar statstjänsten före den dag, då kungörelse om krigstidshjälpens utbetalande träder i kraft, icke äger rätt till sådan hjälp.

§ 9.

Från åtnjutande av krigstidshjälp undantagas följande befattningshavare, nämligen

1:o de, vilka jämlikt den taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt, som under år 1917 äger rum, hava att erlægga dylik skatt för högre belopp än 3,000 kronor, hustrus taxering däri inbegripen; samt

2:o gift kvinnlig befattningshavare, vars man lever.

§ 10.

Beloppet av den krigstidshjälp, som skall till befattningshavare utgå, bestämmes, på sätt nedanstående tabell utvisar, i förhållande dels

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 11 saml. 1 avd. 1 häft. (Nr 1.) 3

till taxeringen enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt, dels ock till antalet av de barn under 15 år, vilka befattningshavaren, på grund av försörjningsplikt, den 1 januari 1917 underhöll:

Det beräknade belopp, för vilket befattningshavaren under år 1917 har att erlägga skatt enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt	Krigstidshjälp åt befattningshavare med				
	1 barn	2 barn	3 barn	4 barn	5 eller flere barn
	K r o n o r				
Högst 1,000 kronor	50	100	150	200	250
från 1,000 t. o. m. 2,000 kronor	40	80	120	160	200
» 2,000 » » » 3,000 »	30	60	90	120	150

§ 11.

Befattningshavare, som icke innehar ordinarie anställning, må icke på grund av tjänstledighet för allmänt uppdrag samt för inkallelse till annan militär tjänstgöring än honom enligt § 27 värnpliktslagen åliggande för egen utbildning förlora rätten till krigstidshjälp.

Ej heller må icke-ordinarie befattningshavare, som under år 1916 åtnjutit, oavsett semester, tjänstledighet för styrkt sjukdom under högst sex månader eller tjänstledighet av annan orsak under högst en månad, av sådan anledning förlora sin rätt till krigstidshjälp.

Gemensamma bestämmelser.

§ 12.

Krigstidstillägg må icke av någon befattningshavare uppbäras med högre belopp än 600 kronor för år räknat; ej heller må sammanlagda beloppet av en befattningshavares krigstidstillägg och krigstidshjälp under året överstiga 600 kronor.

§ 13.

Från åtnjutande av såväl krigstidstillägg som krigstidshjälp undantagas:

- 1:o) arbetarpersonalen vid statens järnvägsbyggnader, dubbelspårsanläggningar och därmed jämförliga företag;
 2:o) arbetarpersonalen vid statens vattenfallsverk; samt
 3:o) ämneslärare och arbetslärare vid statens blindundervisningsanstalter; varjämte
 4:o) avlöning från allmänna indragningsstaten utan tjänstgöringskyldighet icke medför någon rätt till krigstidstillägg eller krigstidshjälp.

§ 14.

Med befattningshavare i statens tjänst likställas i avseende å rätt till krigstidstillägg och krigstidshjälp befattningshavare vid flottans pensionskassa och folkskollärarnas pensionsinrättning, innehavare av docentstipendier vid statens högskolor samt indelt manskap vid krigsmakten; skolande vid beräkning av nämnda docenters krigstidstillägg dem tillkommande docentstipendier anses likställda med de i § 1 uppräknade avlöningsförmånerna.

§ 15.

Krigstidstillägget och krigstidshjälpen utbetalas i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Löneregleringskommitténs allmänna motivering för dessa förslag återfinnes å sid. 22—32 i Kungl. Maj:ts proposition.

Kommitténs kostnadsberäkningar finnas återgivna å sid. 35—40 av Kungl. Maj:ts proposition.

Kostnadsberäkning.

Ledamoten av riksdagens andra kammare hr August Nilsson i Kabbarp har inom kommittén varit av skiljaktig mening och avgivit ett särskilt yttrande, som finnes återgivet å sid. 40—42 i Kungl. Maj:ts proposition.

Särskild mening inom löneregleringskommittén.

Vid ärendets föredragning i statsrådet den 16 mars 1917 anförde chefen för finansdepartementet följande.

»Löneregleringskommittén har i sitt betänkande den 15 februari 1917 anført, att den under kriget uppkomna höjning i levnadskostnaderna, som vid oförändrad levnadsstandard drabbar ett »normal-

Departementschefen.

hushåll» om man, hustru och två barn med en årlig utgiftsstat av cirka 2,000 kronor, enligt från sakkunnigt håll inhämtad uppgift kunde antagas utgöra omkring 50 procent.

I det senast utkomna häftet av »Sociala meddelanden, utgivna av kungl. socialstyrelsen» har, på grundval av uppgifter från 44 städer och stadsliknande samhällen, meddelats, att den totala utgiftsbudgeten för ett dylikt hushåll svällt ut från 2,000 kronor i maj 1914 till 2,784 kronor i december 1916, vilket motsvarade en ökning av 39.2 eller i runt tal 40 procent. Därvid har emellertid påpekats, att denna stegring är beräknad under förutsättning av oförändrad levnadsstandard och att sålunda de besparingar och omläggningar i hushållningen, som överallt i större eller mindre utsträckning kunnat och givetvis även måst göras, här äro lämnade helt utom räkningen.

Även om man tager hänsyn till den efter det senaste årsskiftet inträdda starka ökningen i levnadskostnaderna, förefaller den av kommittén uppgivna siffran, som avser förhållandena i mitten av februari detta år, bra nog hög i jämförelse med den av socialstyrelsen uppgivna, till förhållandena vid senaste årsskiftet anknutna siffran.

Men stegringen fortgår, såsom kommittén påpekat, med en oro-väckande regelbundenhet; och sedan jämväl bostadshyrorna, vilka i socialstyrelsens nyssberörda kalkyl beräknats hava från maj 1914 till slutet av år 1916 ökats med allenast 8 procent, på allra sista tiden visat en utpräglad tendens att i långt högre grad följa med i den allmänna stegringen, torde man hava god grund för ett antagande, att det icke kommer att dröja länge innan den av kommittén uppgivna siffran överskridits.

Kommittén, som föreslår dels ett i visst förhållande till de fasta avlöningsförmånerna stående krigstidstillägg och dels en efter den s. k. behovsprincipen utgående krigstidshjälp åt jämförelsevis lågt taxerade befattningshavare med försörjningsplikt mot minderåriga barn, har förklarar sig anse det särdeles önskvärt, att tillägget kunde sättas till 15 procent av avlöningsförmånerna, men har emellertid med hänsyn till statsverkets finansiella möjligheter, sådana dessa tedde sig enligt statsverkspropositionen till 1917 års riksdag, funnit sig nödsakad föreslå beloppets begränsning till 12 procent.

Att kommittén icke ansett sig kunna för statens befattningshavare föreslå ett krigstidsunderstöd, som skulle göra dem helt oberoende av dyrtidens verkningar, har av kommittén även motiverats därmed, att den ojämefrligt största delen av vårt folk i större eller mindre grad

lede av kristiden och att tjänstemännen, som dock intoge en, trots allt, i flera avseenden förmånlig ställning i samhället, icke kunde med fog kräva, att de skulle vara oberörda av dyrtiden.

I princip gillar jag de grunder, på vilka kommittén byggt sitt förslag. Det har bland annat den värdefulla egenskapen att giva understödet efter i stort sett en och samma grund åt olika kategorier av befattningshavare; de föreslagna grunderna kunna utan svårighet tillämpas även på sådana befattningshavare, som med hänsyn till åtnjutna naturaförmåner äro i jämförelsevis ringa behov av hjälp (exempelvis manskap vid armén och flottan); förslaget ger rimligt belopp även åt den, som endast till mindre del ägnar sig åt allmän tjänst (exempelvis den civila personalen vid krigsrätterna och viss personal vid hospitalen), och det föregriper icke de nya löneregleringar, som sannolikt inom den närmare framtiden bliva erforderliga.

Att jag i valet mellan kommitténs och reservantens förslag i princip ansluter mig till det förra, har sin grund huvudsakligen icke blott i nyss angivna egenskaper hos det förra, utan även i följande med reservantens förslag förenade olägenheter.

Olika grunder skulle tillämpas för hjälpens utmätande å ena sidan till ordinarie befattningshavare och med dem i avseende å daglig arbetstid jämförliga extra befattningshavare och å andra sidan övriga extra befattningshavare. Vidare har den omständigheten, huruvida en befattningshavare är gift eller icke, i fråga om rätt till större eller mindre krigstidshjälp tillmätts avgörande betydelse, medan däremot hans försörjningsplikt mot minderåriga barn i det stora flertalet fall icke skulle inverka på hans rätt till krigstidshjälp, likasom ej heller antalet underhållna barn i något fall skulle inverka på krigstidshjälpens storlek. Vad så beträffar marinens underbefäl av manskapsgrad — som i stort antal ingått äktenskap och har försörjningsplikt mot minderåriga barn — skulle denna grupp av statstjänare, lika väl som en mängd extra befattningshavare med försörjningsplikt mot minderåriga barn, i fråga om rätt till ifrågavarande krigstidsunderstöd försättas i en synnerligen missgynnad ställning. Det torde även få framhållas, att arbetet med understödsbeloppens utbetalande skulle väsentligt försvåras, enär i *alla* förekommande fall hänsyn skulle tagas till befattningshavarnas taxering. Och slutligen märkes, att befattningshavare, som under årets lopp befordras från extra till ordinarie anställning, skulle i många fall gå miste om krigstidshjälp för den del av året, under vilken de innehava ordinarie befattning.

Vad krigstidstilläggets storlek beträffar ansluter jag mig till vad löneregleringskommittén yttrat om önskvärdheten att det finge utgå med femton i stället för tolv procent. Genom en sådan höjning skulle alla befattningshavare med fasta avlöningsförmåner till lägre belopp än 4,000 kronor bliva bättre tillgodosedda, än enligt det förslag, vid vilket kommittén av finansiella skäl ansett sig böra stanna, och om behövligheten av en sådan förbättring åt dessa befattningshavare lär icke råda mer än en mening.

I fråga om beloppet av den till utgående efter behovsprincipen föreslagna krigstidshjälpen ansluter jag mig till kommitténs förslag.

Krigstidstillägg och krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst enligt sålunda antydda grunder skulle, på sätt framgår av de utav löneregleringskommittén framlagda beräkningarna, draga en kostnad av nära 24,000,000 kronor.

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag har under provisorisk huvudtitel till krigstidshjälp beräknats 16,000,000 kronor, därav till befattningshavare i statens tjänst avsetts 15,000,000 kronor, till pensionerade f. d. statstjänare 500,000 kronor och till änkor och barn efter statstjänare 500,000 kronor.

Att öka det för statens nuvarande tjänstemannakår avsedda beloppet med nära 9,000,000 kronor är naturligtvis förenat med svårighet och kan icke göras utan påläggande av ökade skatter samt vidtagande av åtgärder till ökning av inkomsterna från statens affärsverksamhet.

Då jag emellertid kommit till den bestämda övertygelsen, att dyrtidens tryck på statens befattningshavare nu stegrats och visar tendens att ytterligare stegras i sådan omfattning, att det av löneregleringskommittén föreslagna lägre beloppet oundgängligen behöver i någon mån höjas, kan jag icke låta statsfinansiella betänkligheter hindra mig att inför Eders Kungl. Maj:t göra hemställan, att det något högre belopp, vars önskvärdhet jämväl kommittén starkt framhållit, må av riksdagen för ändamålet äskas.

Med avseende ej mindre å den höjd, till vilken levnadskostnaderna nu stigit, än även därtill, att statens befattningshavare under avsevärd tid fått, med litet eller intet kontant dyrtidsunderstöd, kämpa mot kristidens tryck, skulle jag gärna hava velat föreslå en större ökning av det nu ifrågavarande krigstidsunderstödet åt befattningshavarna; men med hänsyn till övriga starka krav på budgeten har jag tyvärr sett mig nödsakad på nyss antydda sätt begränsa mitt förslag

Beträffande sättet för anskaffande av medel till förslaget genomförande, har jag redan i annat sammanhang inför Eders Kungl. Maj:t framlagt förslag.

Mot vad löneregleringskommittén i övrigt föreslagit, har jag allenast följande detaljanmärkningar att framställa.

Såsom villkor för åtnjutande av de avlöningsförmåner, som enligt en mängd under de senare åren fastställda löneregleringar upptagits för ordinarie befattningshavare, har stadgats, att den, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revision eller andra särskilda uppdrag eller i behörig ordning avstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten avstå så mycket av lönen eller ortstillägget, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest provas skäligt.

Det synes vara lämpligt och lärer även vara av löneregleringskommittén åsyftat, att krigstidstillägget må odelat tillkomma befattningsinnehavare, även om han under ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag avstår lönen helt eller delvis. Uttryckligt stadgande härom torde böra intagas bland de allmänna grunderna för krigstidstilläggets åtnjutande.

Vikarie för dylik tjänstledig befattningshavare bör under nyss angivna förutsättning, om han innehar en med lön förenad befattning, uppbära odelat krigstidstillägg för samma befattning; i motsatt fall bör vederbörande myndighet äga tilldela vikarien krigstidstillägg på det belopp, han för tjänstens uppehållande åtnjuter.

I överensstämmelse med vad som skedde år 1916 vid beviljande av krigstidshjälp har löneregleringskommittén föreslagit, att från åtnjutande av såväl krigstidstillägg som krigstidshjälp skulle undantagas, bland andra, arbetarpersonalen vid statens järnvägsbyggnader, dubbel-spårsanläggningar och därmed jämförliga företag.

S. k. banarbetare vid statens järnvägar hava sålunda enligt de under år 1916 gällande bestämmelserna erhållit krigstidshjälp, om de i övrigt varit till sådant berättigade.

Från och med år 1917 hava sistberörda arbetare emellertid fått sin ställning ordnad enligt normer, som i stort sett ansluta sig till de

för byggnadsarbetarna vid statens järnvägar gällande bestämmelserna. Då banarbetarna därjämte tillsvidare under nu rådande dyrtid lika väl som järnvägsbyggnadsarbetarna tillerkänts förhöjningar i timpenningen och deras avlöningar äro i det allra närmaste jämförliga med järnvägsbyggnadsarbetarnas, lära jämväl banarbetarna böra undantagas från åtnjutande av nu ifrågakvarande krigstidstillägg och krigstidshjälp.

Utgifterna vid tekniska skolan i Stockholm och vid tekniska skolan i Eskilstuna bestridas dels med statsmedel och dels med kommunala medel. Skolornas utgiftsstater fastställas av Kungl. Maj:t.

Till beredande av provisorisk löneroglering med 20 procent å i stat uppförda avlöningsförmåner åt vissa befattningshavare vid tekniska skolan i Stockholm har riksdagen å extra stat för vart och ett av åren 1912—1917 beviljat 4,600 kronor, med beräkning att till lönerogleringen bidrag skulle lämnas av Sjöstedtska fonden med ett belopp av 480 kronor samt under villkor att Stockholms stad för ändamålet särskilt tillskote 4,600 kronor.

Jämväl till vissa andra ändamål har riksdagen sedan längre tid tillbaka genom anslag på extra stat beviljat samma skola medel under villkor att Stockholms stad till enahanda ändamål bidrage med lika stora belopp.

För beredande av tillfällig löneförbättring under åren 1914—1917 åt befattningshavare vid tekniska skolan i Eskilstuna har riksdagen på extra stat för vart och ett av nämnda år beviljat 1,337 kronor, under villkor att Eskilstuna stad för ändamålet bidrage med 1,336 kronor under samma år.

Det synes mig vid anförda förhållanden vara skäligt, att befattningshavarna vid tekniska skolorna i Stockholm och Eskilstuna erhålla delaktighet i nu föreslagna krigstidstillägg och krigstidshjälp under villkor, att vederbörande kommuner bestrida hälften av därmed förenad kostnad. Vid beräkning av krigstidstillägget böra därvid läggas till grund ej blott de avlöningsförmåner, som äro för vederbörande befattningshavare å stat uppförda, utan även den höjning i avlöningen, som i form av provisorisk löneroglering eller tillfällig löneförbättring tillerkänts dem genom bidrag av stat och kommun eller från enskild donation.

Den av lönerogleringskommittén uppgjorda kostnadsberäkningen har icke föränlett annan erinran, än att med ledning av en från vat-

tenfallsstyrelsen inhämtad uppgift den till 240,000 kronor beräknade kostnaden för krigstidshjälp och femton procents krigstidstillägg kan antagas fördela sig på följande sätt:

Driftkostnader:

Trollhätte kanalverk	kronor	32,000
Södertälje »	»	5,000
Trollhätte kraftverk	»	56,000
Porjus »	»	19,000
Älvkarleby »	»	48,000
Utgifter för kapitalökning	»	80,000

Summa kronor 240,000.

Med avseende å det jämförelsevis obetydliga belopp, 27,712 kronor, som år 1916 beräknades till krigstidshjälp åt personal vid statens vattenfallsverk, ansågs någon höjning av de approximativt beräknade driftkostnaderna vid detta verk då icke behöva vidtagas. Som under år 1917 skulle enligt mitt förslag till samma personal utgå jämväl krigstidstillägg med ett beräknat belopp av 220,000 kronor, torde emellertid nu hänsyn vid driftkostnadernas beräkning bära tagas till utgifterna för båda understöden så till vida, att driftkostnaderna höjas med 160,000 kronor, varemot någon ändring av de i statsverkspropositionen för år 1918 till 10,560,000 kronor beräknade kapitalökningsanslagen vid vattenfallsverken icke lär vara erforderlig.

För beredande av krigstidshjälp i egentlig mening har lönerigeringskommittén, i anslutning till sina förut återgivna undersökningar och kalkyler, ansett böra

dels å extra stat för år 1918 såsom förslagsanslag beräknas

under andra huvudtiteln	kronor	30,000
» tredje »	»	1,000
» fjärde »	»	210,000
» femte »	»	310,000
» sjätte »	»	15,000
» sjunde »	»	105,000
» åttonde »	»	15,000
» nionde »	»	4,000

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 11 saml. 1 avd. 1 häft. (Nr 1.) 4

dels ock såsom ökad driftkostnad under år 1918 beräknas

för postverket	kronor	180,000
» telegrafverket	»	120,000
» statens järnvägar	»	1,870,000
» » vattenfallsverk	»	20,000
» » domäner	»	120,000
Tillhopa kronor		3,000,000

Genom sammanställning av sålunda gjorda beräkningar av kostnaderna för krigstidstillägg och krigstidshjälp finnes, att vid bifall till vad jag nyss föreslagit skulle för beredande av medel till krigstidstillägg och krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst under år 1917 erfordras

dels uppförande å extra stat för år 1918 såsom förslagsanslag

under andra huvudtiteln ett belopp av	kronor	545,000
» tredje » » » »	»	56,000
» fjärde » » » »	»	3,910,000
» femte » » » »	»	1,795,000
» sjätte » » » »	»	1,275,000
» sjunde » » » »	»	1,290,000
» åttonde » » » »	»	1,485,000
» nionde » » » »	»	329,000

dels ock höjning av de beräknade driftkostnaderna under år 1918

för postverket med	kronor	1,950,000
» telegrafverket med	»	1,200,000
» statens järnvägar med	»	9,125,000
» » vattenfallsverk med	»	160,000
» » domäner med	»	505,000
<i>varjämte</i> den till omkring	»	125,000

beräknade kostnaden för krigstidstillägg och krigstidshjälp åt befattningshavare vid postsparbanken, försäkringsinspektionen, statens biografbyrå, patent- och registreringsverket, mynt- och justeringsverket, bankinspektionen, flottans pensionskassa och folkskollärarnas pensionsinrättning torde böra utgå av samma medel, av vilka dessa institutioners övriga omkostnader bestridas.

Jag har visserligen icke förbisett, att någon mindre del jämväl av de för statens järnvägar och telegrafverket beräknade kostnaderna för krigstidstillägg och krigstidshjälp hänför sig till personal vid dessa verks anläggningsarbeten, för vilka anslag i riksstaten under titeln utgifter för kapitalökning beräknats till respektive 51,507,500 kronor och 13,120,000 kronor.

Då emellertid den egentliga arbetarpersonalen vid statens järnvägars byggnadsarbeten för nya linjer, dubbelspår­anläggningar och därmed jämförliga företag samt banunderhåll skulle, i likhet med arbetarpersonalen vid statens vattenfallsverk, enligt förslaget undantagas från åtnjutande av nu ifrågavarande krigstidstillägg och krigstidshjälp, samt kostnaden för krigstidstillägg och krigstidshjälp åt den övriga vid anläggningsarbetena anställda personalen icke utan svårighet kan särskilt beräknas, men i allt fall icke lär bli synnerligen betydande, har jag ansett mig kunna föreslå, att i fråga om statens järnvägar och telegrafverket kostnaden i dess helhet nu, lika väl som skedde år 1916, må upptagas såsom ökning i driftkostnaderna.

Detta bör dock icke utgöra något hinder för vederbörande styrelser att, i den mån så sedermera visar sig kunna ske och befinnes lämpligt, fördela ifrågavarande kostnader på driftkostnader och utgifter för kapitalökning.

Vad slutligen sättet för utbetalningen beträffar förefaller det mig lämpligen böra så anordnas, att krigstidshjälpen, på sätt år 1916 ägt rum, i en summa utbetalas så snart som möjligt efter det kungörelse i ämnet utfärdats samt att krigstidstillägget omedelbart efter kungörelsens utfärdande utbetalas i en summa för den då gångna delen av året och därefter månadsvis eller på annat sätt i samband med den avlöning, på vilken det beräknas.

Samtliga medel för krigstidstillägg och krigstidshjälp böra givetvis, ehuru de upptagas i 1918 års riksstat, få förskottsvis utbetalas under innevarande år.

De närmare föreskrifter, som, utöver de bestämmelser, vilka böra underställas riksdagen prövning, bli­va erforderliga med avseende å krigstidstillägget och krigstidshjälpen, torde efter det riksdagen fattat sitt beslut i ämnet utfärdas av Eders Kungl. Maj:t.»

Utskottets
yttrande.

Utskottet går nu att närmare skärskåda Kungl. Maj:ts proposition och motionärernas förslag om ändringar och tillägg däri.

I likhet med löneregeringskommittén och departementschefen anser utskottet ett betydande kontant understöd åt befattningshavare i statens tjänst vara av behovet oundgängligen påkallat, därest befattningshavarna icke skola alldeles nedtryckas av de ekonomiska svårigheter, som i följd av krisen drabbat dem. Att ett sådant tillskott denna gång måste tillmätas rikligare, än som skedde vid beviljande av 1916 års krigstidshjälp, anser utskottet vara en given följd av den under senaste tiden inträdda oerhörda stegringen i levnadskostnaderna. Enligt socialstyrelsens beräkningar utgjorde nämligen den från maj 1914 till och med februari 1917 vid oförändrad levnadsstandard uppkomna stegringen i levnadskostnaderna för ett normalhushåll om man, hustru och två barn med en normal budget av 2,000 kronor ej mindre än 45.1 procent, under det motsvarande stegring i juli 1915 beräknades till allenast 10 à 15 procent.

Redan under den tid, som förflöt från det löneregeringskommittén avgav sitt betänkande till den dag, då ärendet föredrogs i statsrådet, hade kostnaderna för livsuppehållet visat bestämd tendens till stegring, vilket föranledde Kungl. Maj:t att hos riksdagen för ändamålet begära omkring en femtedel högre belopp än kommittén ifrågasatt. Sedan Kungl. Maj:ts förslag till riksdagen avgavs, har dyrtidstrycket ytterligare skärpts och utsikterna till lättnad under den närmaste framtiden äro allt annat än ljusa.

Vid sådant förhållande har det för utskottet framstått såsom en bjudande plikt att söka främja en sådan lösning, som inom rimliga gränser söker att i ytterligare någon mån tillgodose statstjänarnas berättigade krav.

I sådant avseende har det särskilt framstått såsom önskvärt, att de på avlöningskalan lägst ställda erhålla större tillskott, än som enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle tillkomma dem. I andra rummet har utskottet ock ansett önskvärt, att, utan ändring av förslaget i vad det avser de högst avlönade befattningshavarnas undantagande från delaktighet i understödet, något höja den gräns, över vilken samma understöd icke må stiga.

I fråga om sättet för krigstidstilläggets beräkning skilja sig motionerna i två tämligen skarpt markerade grupper; den ena avser att utmäta krigstidstillägget procentuellt i förhållande till vissa fasta avlöningsförmåner; den andra gruppen åsyftar, att för det stora fler-

talet befattningshavare, vare sig ordinarie eller icke-ordinarie, fixa belopp skola bestämmas, olika för gifta och för ogifta.

Kungl. Maj:ts förslag är byggt på den förra principen. Det har, såsom vederbörande departementschef framhållit, den värdefulla egenkapen att giva understödet efter i stort sett en och samma grund åt olika kategorier av befattningshavare; de föreslagna grunderna kunna utan svårighet tillämpas även på sådana befattningshavare, som med hänsyn till åtnjutna naturaförmåner äro i jämförelsevis ringa behov av hjälp (exempelvis manskap vid armén och flottan); förslaget ger rimligt belopp även åt den, som endast till mindre del ägnar sig åt statstjänst (exempelvis den civila personalen vid krigsrätterna och viss personal vid hospitalen), och det föregriper icke de nya löneregleringar, som sannolikt inom den närmare framtiden bliva erforderliga.

På de av departementschefen sålunda anförda och å sid. 43—44 i Kungl. Maj:ts proposition närmare utvecklade skälen har utskottet ansett sig böra beträffande formen för bisträckningen i fråga med nedan angivna ändringar ansluta sig till Kungl. Maj:ts förslag.

Oavsett de principiella skälen, har utskottet funnit sig icke kunna förorda de framlagda förslagen om hjälpens bestämmande till fixa belopp jämväl av den anledningen, att all utredning saknas beträffande kostnaden för ett på dylik grund byggt förslag.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skall krigstidstillägget utgå med femton procent av vissa uppräknade kontanta avlöningsförmåner.

Vid en avlöning av 1,200 kronor — den lägsta gräns som i stort sett gäller för befattningshavare i statens tjänst — skulle tillägget utgå med 180 kronor. Det har synts utskottet som om detta belopp vore väl lågt även för en befattningshavare, som blott har sig själv att försörja. Utskottet föreslår därför, att krigstidstillägget i allmänhet må, på sätt i ett par av de framlagda motionerna yrkats, utgå med ett belopp av minst 250 kronor för år räknat.

Oavsett manskap vid armén och flottan, vilkas kontanta avlöning i det stora flertalet fall icke överstiger några hundra kronor, finnes emellertid ett mindre antal befattningshavare, — exempelvis kokerskor vid fångvården och vissa vaktmästare vid statsinstitutioner i landsorten m. fl. — vilkas kontanta avlöning understiger 1,200 kronor.

För att icke ett krigstidstillägg åt nyss antydda befattningshavare skall komma att stå i alldeles orimligt förhållande till de kontanta avlöningsförmånerna, synes det utskottet lämpligen böra stipuleras, att krigstidstillägget icke må överstiga tjugofem procent av de kontanta avlöningsförmåner, på vilka det beräknas.

Det är emellertid, såsom både löneregleringskommittén och vederbörande departementschef påpekat, icke blott statens lågt avlönade befattningshavare som hårt drabbas av dyrtiden, utan denna sträcker sina verkningar rätt högt upp på avlöningsskalan.

Utskottet vill emellertid icke ifrågasätta, att krigstidstillägg skulle utgå till befattningshavare, vilkas avlöning faller ovanför det av Kungl. Maj:t föreslagna strecket, men anser sig böra, i anslutning till ett av hr Röing motionsvis framlagt yrkande, hemställa, att krigstidstillägget, likasom summan av krigstidstilläget och krigstidshjälpen, må begränsas till högst 800 kronor. Utskottet finner anledning till denna hemställan ej blott i den omständigheten, att dyrtidens verkningar på senare tiden blivit allt kännbarare även för jämförelsevis väl avlönade statstjänare, utan även i önskvärdheten att staten genom beredande av skäliga förmåner jämväl åt sina mera kvalificerade tjänare må kunna i konkurrensen med enskilda draga till sig och behålla goda arbetskrafter för statens mera krävande göromål. Utskottet gör detta desto hellre som utskottet har för avsikt att nu föreslå ytterligare en betydande förmån för de lägre avlönade befattningshavarna.

Det har från många håll betonats, att den gifte mannen i dessa hårda tider har det betydligt svårare i ekonomiskt avseende än den ogifte, och det lär icke kunna förnekas, att viss sanning ligger häri. Om en befattningshavare försörjer minderåriga barn, erhåller han enligt föreliggande förslag ett i visst förhållande till hans ekonomiska ställning och barnantal utgående understöd, benämnt krigstidshjälp. För hustru skulle han däremot enligt Kungl. Maj:ts förslag icke erhålla någon hjälp, och detta synes utskottet vara en brist, som bör avhjälpas. Utskottet hemställer därför, att befattningshavare, oavsett huruvida han försörjer minderåriga barn eller icke, må för hustru tilldelas ett såsom krigstidshjälp efter behovsprincipen utgående bidrag, vars belopp synes utskottet skäligen kunna bestämmas till dubbelt mot vad som enligt Kungl. Maj:ts proposition skall utgå för ett minderårigt barn.

Efter dessa allmänna uttalanden övergår utskottet nu till en närmare undersökning av de i motionerna framställda yrkandena, i den mån de ej kunna anses redan vara behandlade i det föregående.

Utskottet behandlar härvid motionerna i den ordningsföljd, som angives av paragrafernas nummer i Kungl. Maj:ts förslag, och fäster i sammanhang härmed uppmärksamhet jämväl på önskvärdheten ut-

av en och annan mindre betydande redaktionell förändring av vissa paragrafer.

I anledning av hrr Forssmans och von Sneiderns motioner angående beräkning av krigstidstillägg å *uppbördsprovision vid telegrafverket* utan inskränkning till visst belopp, får utskottet meddela följande:

§ 1.

Uppbördsprovisionen vid telegrafverket har utgjort

år 1908	kronor	189,980:	84
» 1909	»	195,475:	65
» 1910	»	203,587:	73
» 1911	»	209,834:	51
» 1912	»	221,030:	99
» 1913	»	228,789:	52
» 1914	»	239,294:	46
» 1915	»	252,608:	51
» 1916	»	268,489:	56.

Provisionen har, såsom av ovanstående framgår, varit stadd i oavbrutet stigande. År 1908, första året för det nu gällande avlöningsreglementets tillämpning, utgjorde densamma i medeltal för en var av de 154 befattningar, på vilka den fördelades, 1,233 kronor 64 öre; år 1916, då provisionen fördelades på 153 befattningar, var motsvarande medeltal 1,754 kronor 83 öre. Stegringen under dessa nio år har alltså uppgått till mer än 42 procent.

För vissa av de lägst avlönade befattningshavarna har uppbördsprovisionen uppgått till högre belopp än summan av de fasta avlöningsförmånerna. Så till exempel hava under år 1916 stationsföreståndarna i Backe och Kiruna, vilkas fasta avlöningsförmåner enligt stat utgjort för vardera 1,350 kronor, uppburit dylik provision med respektive 1,356 kronor 89 öre och 1,362 kronor 4 öre.

Den betydliga, delvis av kriget föranledda stegringen i uppbördsprovisionen utgör, enligt utskottets åsikt, i och för sig en så avsevärd förmån, att den i rätt väsentlig grad motväger behovet av krigstidstillägg åt ifrågavarande befattningshavare. Därtill kommer, att krigstidstilläggs beräkning å hela uppbördsprovisionen under år 1916 skulle, oavsett att den innebure en avvikelse från den allmänna principen att tillägget beräknas på 1917 års avlöningsförmåner, skärpa den av samma provision föranledda skillnaden i avlöningsförmåner mellan befattningshavare, som ansetts böra uppbära lika belopp i fasta avlöningsförmåner.

I motionerna har uppgivits, att den av Kungl. Maj:t till krigstidstillägg och krigstidshjälp beräknade summan är baserad på antagandet, att de provisionsberättigade tjänstemännen vid telegrafverket skola äga beräkna krigstidstillägg, icke på minimiprovisionen, utan på den faktiska uppborädsprovision, som till dem utbetalts under år 1915.

Enligt vad utskottet inhämtat förhåller det sig emellertid icke så. Att beloppet enligt telegrafstyrelsens på nyssberörda förutsättning grundade kostnadsberäkning sammanfaller med Kungl. Maj:ts på annan grund fotade kalkyl, har sin grund däri, att vid uppgörande av Kungl. Maj:ts förslag hänsyn i större grad än motionärerna föreställt sig tagits till den ökade kostnad, som genom tillkomsten av nya befattningshavare kan uppstå.

På här anförda skäl finner sig utskottet icke kunna tillstyrka motionärernas förslag.

I motion av hr Hage m. fl. har yrkats, att krigstidstillägg må beräknas jämväl å *beklädnadsersättning*. Sådän ersättning utginge nämligen till stora grupper av statens järnvägars personal, och med den ofantliga prisstegring på uniformspersedlar, som nu inträtt, vore en förhöjning av denna ersättning minst lika befogad som å övriga i § 1 av propositionen uppräknade kontanta förmåner.

Under erinran att den beklädnadsersättning, som utgår till vissa befattningshavare i statens tjänst, i en del fall till siffran bestämts av Konung och riksdag eller utgår efter av riksdagen prövade grunder, i andra fall åter bestämmas av vederbörande förvaltningsmyndigheter, får utskottet, som anser skäligt, att krigstidstillägg beräknas på beklädnadsersättning, vilken bestämts på sätt i § 1 angives, hemställa, att dylik ersättning må i samma paragraf införas bland de avlöningsförmåner, å vilka krigstidstillägg beräknas.

Beträffande hr Bäcklunds yrkande, att krigstidstillägg må beräknas å post- och järnvägspersonal tillkommande *mil- och timpenningar*, får utskottet meddela följande.

I § 10 mom. 4 av avlöningsreglementet för tjänstemän vid statens järnvägar den 30 juni 1916 är föreskrivet, att »milpenningar tillkomma tågpersonalen enligt de grunder Kungl. Maj:t fastställer».

I samma paragraf finnas meddelade likartade bestämmelser om anmärkningsprovision och premier åt vissa befattningshavare, till följd av vilkas hushållning med materialier avsevärda besparingar i utgifterna för trafiken åstadkommits.

I avlöningsreglementet för tjänstemän vid postverket den 20 juni 1913 finnes intet nämnt om milpenningar. Varken i detta eller det förstnämnda reglementet talas om timpenningar.

Då det tillkommer Kungl. Maj:t och vederbörande styrelser att efter förhållandena bestämma storleken av ifrågavarande löneförmåner, vilka utgå av förslagsvis beräknade medel, finner sig utskottet sakna anledning att tillstyrka motionen.

Hrr Petrén och Erikson hava föreslagit, att bland de löneförmåner, å vilka krigstidstillägg skall utgå, må upptagas vid hospitalen utgående *portionsersättning, hushållsbidrag och anstaltstillägg.*

Dessa löneförmåner bestämmas icke till sin storlek av Konung och riksdag, ej heller utgår de enligt av riksdagen prövade grunder, utan bestämmanderätten härutinnan utövas av medicinalstyrelsen, som för ändamålet disponerar förslagsvis beräknade anslag, och som sedan krigets utbrott vidtagit höjning av portionsersättningen och hushållsbidraget.

Vid sådant förhållande finner sig utskottet sakna anledning tillstyrka ifrågavarande motioner.

Till förekommande av misstolkning utav uttrycket »för så vitt» bör paragrafen omredigeras, varjämte i anslutning till vad utskottet förut föreslagit beloppet 9,600 kronor bör ändras till 9,800 kronor.

§ 4.

Från vissa grupper av statstjänare har försports oro för möjligheten att de förvaltande myndigheterna skulle av de tämligen allmänt hållna bestämmelserna i § 7 av Kungl. Maj:ts förslag finna sig förhindrade att bevilja krigstidstillägg åt icke-ordinarie befattningshavare, som efter ingången av augusti månad 1914 fått sina avlöningar i större eller mindre mån höjda. Inom utskottet har fördenskull dryftats frågan, huruvida åt föreskrifterna i denna § skulle kunna givas en mera bestämd form, så att det tydligt framginge, om och i vad mån dylika befattningshavare vore berättigade till krigstidstillägg.

§ 7.

Sådant har emellertid visat sig möta stora svårigheter, enär ifrågavarande befattningshavares avlöning bestämmas av den myndighet, hos vilken de äro anställda, och ej heller lämpligen torde kunna bestämmas i annan ordning. Det kan vid sådant förhållande icke låta sig göra, att någon annan än samma myndighet föreskreve, om eller i vad mån en av myndigheten bestämd avlöning — i ett mycket stort antal

fall utgående enligt ackord — borde ökas genom krigstidstillägg. Avgörandet jämväl härutinnan måste nog ligga hos myndigheten, och utskottet anser sig endast kunna uttala sin bestämda förvisning, att den vidsträckta befogenhet, som paragrafen giver myndigheterna, skall av dessa brukas på ett sådant sätt, att befattningshavarna i fråga icke må finna giltig anledning till missnöje.

§ 8.

Enligt Kungl. Maj:ts proposition skulle för rätt till krigstidshjälp krävas, bland annat, att befattningshavare den 1 januari 1917 *på grund av försörjningsplikt* underhöll barn under 15 års ålder.

I motioner av hrr Hage och Gylfe m. fl. har nu hemställts, att orden »på grund av försörjningsplikt» måtte få utgå, varjämte nämnda motionärer m. fl. yrkat, att *åldersbestämningen* måtte ändras till 18 år.

Den omständigheten, att en befattningshavare underhåller minderåriga barn utan att därtill hava legal plikt, synes billigtvis icke böra föranleda, att han för dylika barn går miste om krigstidshjälp. Utskottet biträder fördenskull förstberörda av hrr Hage och Gylfe m. fl. framställda yrkande.

Den i Kungl. Maj:ts proposition föreslagna åldersgränsen överensstämmer med den i gällande lagstiftning fastslagna, då föräldrars försörjningsplikt mot barn upphör. Vid 1916 års riksdag väckt förslag att gränsen, i vad rätten till krigstidshjälp beträffade, måtte höjas till 18 år, vann icke riksdagens bifall.

På nu anförda skäl avstyrker utskottet bifall till förslaget att höja åldersgränsen till 18 år.

§§ 8 och 9.

Hr Hage m. fl. hava hemställt, att det i § 8 av Kungl. Maj:ts proposition föreslagna stadgandet om rätt för befattningshavares *stärbhus* att lyfta krigstidshjälp må utsträckas att gälla även *krigstidstillägg*.

I det statsrådsprotokoll, som åtföljer Kungl. Maj:ts proposition, har uttalats, att krigstidstillägget bör, omedelbart efter det kungörelse i ämnet utfärdats, utbetalas i en summa för den då gångna delen av året och därefter månadsvis eller på annat sätt i samband med den avlöning, på vilken det beräknas.

Enligt propositionen skall tillägget, i den mån det tillkommer i §§ 1 och 6 avsedda befattningshavare, anses tillhöra lönen, och det lär icke kunna råda någon tvekan därom, att stärbhuset efter avliden befattningshavare äger uppbära honom tillkommande, inestående lön.

Ej heller beträffande andra befattningshavare än de i propositionens 1 och 6 §§ avsedda synes det utskottet vara tvivel underkastat

att stärbhus efter avliden befattningshavare bör inträda i hans rätt till krigstidstillägg.

Utskottet anser därför det ifrågasatta förtydligandet knappast erforderligt, men vill emellertid icke sätta sig emot dess införande i förslaget, dock i något modifierad form.

Utskottet hemställer alltså, *dels* att i § 9 må intagas bestämmelse därom, att befattningshavare, som lämnar statstjänsten före den dag, då kungörelse om krigstidshjälpens utbetalande träder i kraft, icke äger rätt till sådan hjälp,

och dels att bland bestämmelserna må införas en ny §, så lydande:

»Om befattningshavare under året avlidit, innan honom tillkommande krigstidstillägg och krigstidshjälp till fullo utbetalts, övergår hans rätt härutinnan till stärbhuset.»

Hrr Hage och Gylfe m. fl. hava hemställt att från åtnjutande av krigstidshjälp må undantagas *gift kvinnlig befattningshavare*, vars man lever och under år 1916 haft en inkomst överstigande 600 kronor, ävensom att vid bifall härtill § 9 mom. 1 må erhålla följande förändrade lydelse: »de, vilka jämlikt den taxering, till inkomst- och förmögenhetsskatt, som under år 1917 äger rum, hava att erlægga dylik skatt för högre belopp än 3,000 kronor, mans och hustrus taxering däri inbegripen.»

Utskottet anser sig böra biträda detta yrkande, dock under förutsättning att bevisningsskyldighet beträffande storleken av mannens inkomst ålägges den gifta kvinnliga befattningshavaren.

Uttrycket »mans och hustrus taxering däri inbegripen» torde lämpligen kunna ersättas med uttrycket »äkta makars taxeringar sammanräknade».

Till förekommande av missförstånd synas orden »gift kvinnlig befattningshavare» böra utbytas mot orden »kvinnlig befattningshavare, som vid årets ingång var gift».

Orden »vars man lever» synas vara överflödiga.

I åtskilliga motioner har yrkats, att krigstidshjälp må tilldelas jämväl sådana befattningshavare, vilka hava att erlægga *inkomst- och förmögenhetsskatt för högre belopp än 3,000 kronor*.

§ 10.

Det synes utskottet emellertid vara desto mindre skäl att bereda dylika befattningshavare delaktighet i den föreslagna, efter behovsprincipen utgående krigstidshjälp, som berörda taxering i allmänhet motsvarar en icke obetydligt högre faktisk inkomst, och de flesta av

dessas befattningshavare i följd därav enligt utskottets förslag skulle beredas en avsevärd förmån genom bestämmelsen, att krigstidstillägget begränsas först vid ett belopp av 800 kronor.

§ 11.

Hrr Hage m. fl. hava hemställt, att § 11 i *Kungl. Maj:ts proposition* måtte helt utgå. Motionen innehåller härom följande:

»I § 11 undantages från rätt till krigstidshjälp bland annat sådan icke ordinarie befattningshavare, som åtnjutit tjänstledighet till följd av sjukdom under längre tid föregående år än 6 månader. Även det förhållandet att långvarig sjukdom för den försörjningspliktige skulle utesluta från rätt till krigstidshjälp påtalades vid fjolårets riksdag i motion 312 i andra kammaren av herr Bårg i Katrineholm m. fl. Riksdagen utsträckte ock med anledning härav rätten till hjälp från en föreslagen sjuktid av 3 månader till 6 månader. De motiv där anfördes — till vilka vi våga hänvisa — synas oss även nu så påtagliga att vi med ännu starkare skäl till följd av den svårare dyrtiden våga påyrka borttagande av ifrågavarande bestämmelse.

Likaså uteslutas från rätt till krigstidshjälp de icke ordinarie befattningshavare, som på grund av inkallelse till fullgörande av värnplikt åtnjutit tjänstledighet under året.

Givetvis förverkas icke denna rätt för så vitt tjänstledigheten för fullgörande av värnplikt kan hållas inom ramen av tjänstehavaren tillkommande semester »eller tjänstledighet av annan orsak under högst en månad». Överskrides denna norm i någon mån förfaller rätten till krigstidshjälp. Således går den befattningshavare, som under året fullgör en repetitionsövning på 32 dagar helt miste om annars honom möjligen tillkommande krigstidshjälp. Värnplikten fullgöres numera t. ex. vid infanteriet under tillsammans fyra efter varandra följande år. Den värnpliktige hinner alltså upp till 24 à 25 års ålder, innan han är fri från denna ekonomiska tunga, som verkar synnerligen försvarande för familjeförsörjaren, ty arbetaren är ju i stor utsträckning gift och har barn vid denna ålder.

Nu bör det i det sammanhanget för övrigt anmärkas, att repetitionsövningarnas längd vid vissa truppslag satts till 35 respektive 42 dagar. För ej-ordinarie befattningshavare, som komma att fullgöra så lång repetitionsövning, blir det omöjligt att erhålla krigstidshjälp om bestämmelserna i fortsättningen skola bli desamma. Men även vid 30-dagars repetitionsövningar blir resultatet i allmänhet även detsamma, ty, om en befattningshavare skall fullgöra repetitionsövningar av 30 dagar, måste han ju i allmänhet därutöver för egna angelägenheter använda en eller några dagars tjänstledighet, vilket då medför att de 30 dagarna överskridas. Av dessa skäl och då vi således anse att sådana befattningshavare som i § 11 andra stycket avses böra jämnställas med ordinarie befattningshavare, hemställa vi att hela § 11 strykes.

Till frågans belysning får utskottet erinra, hurusom i *Kungl. Maj:ts proposition* nr 212 till 1916 års riksdag föreslogs, att om befattningshavare, som icke innehade ordinarie anställning, under år 1915 åtnjutit, oavsett semester, tjänstledighet för styrkt sjukdom under högst 3 månader eller tjänstledighet av annan orsak under högst en månad, han icke skulle av sådan anledning förlora sin rätt till krigstidshjälp.

Statsutskottet vid 1916 års riksdag yttrade härom följande:

»Vidkommande härefter de särskilda för de icke-ordinarie befattningshavarna uppställda betingelserna för erhållande av krigstidshjälp har utskottet icke ansett sig kunna i visst avseende biträda Kungl. Maj:ts förslag, nämligen i fråga om längden av den tjänstledighet, som skulle utesluta rätt till sådan förmån. Enligt propositionen skulle befattningshavare, som under år 1915 åtnjutit, oavsett semester, tjänstledighet för styrkt sjukdom under mer än tre månader, icke kunna ifrågakomma till erhållande av krigstidshjälp. Denna tidsbegränsning har syntts utskottet vara väl snävt tilltagen, och har utskottet för den skull ansett sig böra föreslå, att tjänstledighet för styrkt sjukdom under högst sex månader icke må utestänga befattningshavare från rätt till ifrågavarande hjälp. Vidare skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag tjänstledighet av annan orsak, likaledes oavsett semester, under mer än en månad utestänga från krigstidshjälp. Även om denna tidsbegränsning må kunna anses i allmänhet lämpligt avvägd, finner utskottet likväl, att två arter av tjänstledighet, nämligen för allmänt uppdrag och för värnpliktigs inkallelse till tjänstgöring för rikets försvar, äro av den beskaffenhet, att det icke kan anses vara förenligt med billighet, att tjänstledighet av nu nämnd anledning även under längre tid än en månad skulle medföra förlust i nu förevarande avseende.»

Bestämmelsen i fråga fick, i enlighet med statsutskottets förslag, enahanda innebörd, som § 11 i Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag erhållit, varför utskottet på de av statsutskottet vid 1916 års riksdag angivna skälen finner sig hindrat tillstyrka paragrafens borttagande.

Utskottet finner det däremot billigt, att inkallelse till militär tjänstgöring, vare sig den avser i § 27 värnpliktslagen stadgad eller annan, icke får beröva en befattningshavare hans rätt till krigstidshjälp, och utskottet tillstyrker fördenskull, att § 11 i propositionen må ändras i sådant syfte.

Med hänsyn därtill, att befattningshavare, som innehar ordinarie anställning, enligt nu föreliggande förslag icke kan i följd av tjänstledighet för allmänt uppdrag eller för inkallelse till militär tjänstgöring förlora rätten till krigstidshjälp, föreslår utskottet i sammanhang härmed, att de i § 11 förekommande orden »som icke innehar ordinarie anställning» må utgå.

Hr Bengtsson i Göteborg har föreslagit, att *ofrivillig tjänstledighet till följd av minskning i göromålen* under högst tre månader ej må för icke-ordinarie befattningshavare medföra förlust av rätt till krigstidshjälp. Likartat yrkande framfördes i motion jämväl i fjol, men vann icke riksdagens bifall.

Konsekvenserna av ett sådant medgivande skulle bliva mycket vittgående och kunna ådraga statsverket betydande kostnader, vilkas storlek nu icke kan beräknas. Några nya skäl för den föreslagna

ändringen hava icke framförts. Då enligt nu föreliggande proposition icke-ordinarie befattningshavare i statens tjänst kunna efter vederbörande myndighets beprövande komma i åtnjutande av krigstidstillägg, synes den av motionären framhållna obilligheten mot de av honom särskilt åsyftade tulltjänstemännen vara i icke obetydlig mån mildrad.

På dessa skäl finner sig utskottet icke kunna förorda motionen.

§ 12. Förra delen av denna paragraf bör flyttas till § 1 och beloppet 600 kronor i sammanhang härmed ändras till 800 kronor. Samma ändring bör enligt utskottets förut framlagda förslag göras i senare delen av denna paragraf.

§ 13. S. k. *banarbetare vid statens järnvägar* hava enligt de under år 1916 gällande bestämmelserna erhållit krigstidshjälp, om de i övrigt varit till sådan berättigade.

I Kungl. Maj:ts proposition har emellertid ifrågasatts, att samma arbetare nu skulle, i likhet med järnvägsbyggnadsarbetarna, undantagas från rätt till krigstidstillägg och krigstidshjälp. Såsom skäl härför har anförts, att de från och med år 1917 fått sin ställning ordnad enligt normer, som i stort sett anslöte sig till de för byggnadsarbetarnas vid statens järnvägar gällande bestämmelserna, samt att dem därjämte tillsvidare under nu rådande dyrtid lika väl som järnvägsbyggnadsarbetarna tillerkänts förhöjningar i timpenningen och att deras avlöningar vore i det allra närmaste jämförliga med järnvägsbyggnadsarbetarnas.

Utskottet har emellertid icke kunnat finna de sålunda anförda skälen tillräckliga för att motivera dessa arbetares utestängande från delaktighet i nu föreslagna förmåner, helst som dem redan under år 1916 tillerkänts rätt till krigstidshjälp efter samma grunder, som fastställts beträffande andra befattningshavare i statens tjänst. Utskottet tillstyrker fördenskull bifall till det av hrr Hage och Gylfe m. fl. framställda yrkandet att ur § 13 i förslaget må uteslutas orden »samt banunderhåll».

Däremot kan utskottet icke tillstyrka hr Johanssons yrkande, att krigstidstillägg och krigstidshjälp skola tillkomma vid statens järnvägsbyggnader anställda befattningshavare »i den mån dessa inneha befattningar som till sin art motsvara befattningar vid statens järnvägar».

I anledning av hr Nilssons yrkande, att *ämneslärare och arbetslärare vid statens blindundervisningsanstalter* icke må, på sätt i Kungl. Maj:ts proposition föreslagits, undantagas från åtnjutande av krigstidstillägg och krigstidshjälp, erinrar utskottet, hurusom berörda lärare redan genom beslut av 1916 års riksdag beviljats en med nu ifrågavarande understöd till arten jämförlig tillfällig löneförbättring för år 1917.

Då krigstidstillägg och krigstidshjälp enligt nu föreliggande förslag emellertid skulle tillkomma befattningshavare i statens tjänst efter för dem betydligt förmånligare grunder, än som genom 1916 års riksdags beslut bestämts för ifrågavarande blindlärare, anser utskottet skäligt, att samma lärare tilldelas dylika förmåner efter enahanda grunder, som kunna varda bestämda för statens befattningshavare i allmänhet.

Vid bifall härtill bör dock uppenbarligen berörda blindlärares krigstidstillägg och krigstidshjälp minskas med ovanberörda på grund av 1916 års riksdags beslut till dem utgående lönetillägg och på samma lönetillägg belöpande krigstidstillägg.

Greve Lagerbjelke har i sin motion hemställt, »att med befattningshavare i statens tjänst skola i avseende å rätt till krigstidstillägg och krigstidshjälp likställas befattningshavare vid *serafimerlasarettet, allmänna barnbördshuset och andra allmänna inrättningar, som hava huvudsaklig karaktär av statsinstitutioner*».

§ 15.

Motionären har icke presterat någon annan utredning i ämnet än att han åberopat uttalanden av vederbörande departementschefer vid avlåtande av propositioner till riksdagen rörande allmänna barnbördshuset och serafimerlasarettet, enligt vilka uttalanden nämnda båda inrättningar i det allra närmaste hade karaktären av statsinstitutioner.

Under rubriken »allmänna anstalter och stiftelser för ekonomiska och humanitära ändamål» uppräknas i statskalendern följande statsunderstödda institutioner, nämligen:

bergsskolorna i Filipstad och Falun, arméns pensionskassa, flottans pensionskassa, civilstatens änke- och pupillkassa, folkskollärarnas pensionsinrättning, handelsflottans pensionsanstalt, statens järnvägars änke- och pupillkassa, telegrafverkets pensionsanstalter, Drottninghuset, Danviks hospital, allmänna barnbördshuset i Stockholm och allmänna barnhuset i Stockholm.

I Kungl. Maj:ts nu förevarande proposition har föreslagits, att befattningshavare vid två av dessa, nämligen flottans pensionskassa och

folkskollärarnas pensionsinrättning, skola i avseende å rätt till krigstidstillägg och krigstidshjälp likställas med befattningshavare i statens tjänst, dock att härav föranledda utgifter icke skola bestridas från de till dylikt understöd åskade särskilda anslagen, utan av de båda pensionsanstalternas tillgångar.

Att dessa båda inrättnings befattningshavare på sådant sätt föreslagits till erhållande av krigstidstillägg och krigstidshjälp beror uppenbarligen därpå, att samma inrättnings avlöningsstater blivit fastställda av Konung och riksdag. Så är däremot icke förhållandet beträffande serafimerlasarettet eller övriga nyss uppräknade institutioner.

Vid en och annan av dessa har, enligt vad utskottet inhämtat, ett med krigstidstillägg jämförligt dyrtidstillägg redan utbetalts till befattningshavare, dock efter helt andra grunder än som fastställts att gälla för befattningshavare i statens tjänst.

På grund av vad sålunda anförts och då ett bifall till motionen skulle draga med sig konsekvenser, vilkas räckvidd i frågans nuvarande läge icke kan överblickas, hemställer utskottet, att motionen må lämnas utan bifall.

I anledning därav, att rätten till krigstidshjälp enligt Kungl. Maj:ts proposition skulle, om befattningshavare under år 1917 avlidit innan krigstidshjälp till honom utbetalts, övergå till hans stärbhus, hava hr Gylfe m. fl. hemställt, att enahanda rätt till *krigstidshjälp för år 1916* måtte tillerkännas stärbhus efter befattningshavare, som under det året avlidit innan krigstidshjälp till honom utbetalts.

Rätten till erhållande av krigstidshjälp skulle enligt Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag utsträckas ej blott till avliden befattningshavares stärbhus, utan jämväl till åtskilliga befattningshavare, som i fjol blevo lottlösa, exempelvis till dem, som hava att erlægga skatt enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt för belopp från 2,000 till och med 3,000 kronor.

Den omständigheten, att nu föreslås en vidsträcktare delaktighet i krigstidshjälp än som bestämdes av 1916 års riksdag, utgör emellertid enligt utskottets åsikt icke skäl att besluta något tillägg till de för år 1916 utfärdade bestämmelserna. Utskottet finner sig fördenskull böra avstyrka ifrågavarande motion.

Beträffande hrr Holmquists och Widlunds motioner om krigstidstillägg och krigstidshjälp åt befattningshavare hos riksdagen och vid dess verk avgiver utskottet samtidigt härmed särskilt utlåtande.

Av den ståndpunkt utskottet, enligt vad här ovan utvecklats, intager till Kungl. Maj:ts förslag, följer, att utskottet icke kan biträda övriga, i utskottets yttrande ej särskilt bemötta yrkanden av motionärerna, i vad de skilja sig från samma förslag.

I Kungl. Maj:ts proposition har föreslagits, att riksdagen må medgiva, att i fråga om befattningshavare vid institution, för vilken anslag i propositionen icke beräknats, krigstidshjälp må utgå av de medel, av vilka institutionens omkostnader i övrigt bestridas.

Enahanda medgivande bör uppenbarligen lämnas jämväl beträffande krigstidstillägg.

Med ledning av de beräkningar, som finnas intagna i Kungl. Maj:ts proposition nr 212 till 1916 års riksdag, har i Kungl. Maj:ts nu föreliggande proposition gjorts en jämförelse mellan de belopp, som i krigstidshjälp och krigstidstillägg beräknats tillkomma vissa försörjningspliktiga befattningshavare i staden Karlskrona, om kommitténs eller Kungl. Maj:ts förslag då hade tillämpats.

Om tabellen kompletteras med de belopp, som enligt utskottets förslag skulle tillkomma samma befattningshavare, under förutsättning att de hava hustru i livet, får tabellen följande utseende:

	Av taxeringsnämnd		Antal minder- åriga barn	Krigstidstillägg och krigstidshjälp		
	till bevil- ning taxerad inkomst av arbets- anställning, tjänst eller pension	beräknat belopp efter vilket in- komst- och förmögen- hetsskatt skall erläggas		enligt kommit- téns för- slag	enligt Kungl. Maj:ts för- slag	enligt ut- skottets förslag (krigstids- hjälp för hustru in- beräknad)
Flaggminkonstapel	2,402	1,900	1	328.24	400.30	480.30
Underofficer	2,062	1,600	3	367.44	429.30	509.30
»	2,108	1,500	1	292.96	356.20	436.20
»	2,488	1,900	2	378.56	453.20	533.20
»	2,065	1,100	5	447.80	509.75	589.75
»	1,817	1,000	5	468.04	522.55	622.55
»	2,112	1,500	3	373.44	436.80	516.80
»	2,118	1,600	3	374.16	437.70	517.70
Flaggstyrman	2,547	2,000	2	385.64	462.05	542.05
Maskinist	2,302	1,700	3	396.24	465.30	545.30
»	2,329	1,700	2	359.48	429.35	509.35
»	2,306	1,500	4	436.72	505.90	585.90
»	2,363	1,600	4	443.56	514.45	594.45
»	2,435	1,800	2	372.20	445.25	525.25
»	2,305	1,900	1	316.60	385.75	465.75
»	2,430	1,800	3	411.60	484.50	564.50
»	2,419	1,700	3	410.28	482.85	562.85
Förste postiljon	2,164	1,800	1	299.68	364.60	444.60
Varvspoliskonstapel	1,651	1,100	1	238.12	287.65	370.—
Vaktkonstapel	1,488	800	4	378.56	423.20	550.—
»	1,596	1,100	2	271.52	319.40	410.—
Förrådskonstapel	2,256	1,700	2	350.72	418.40	498.40
Rustmästare	1,981	1,200	4	397.72	457.15	537.15
Tullvaktmästare	2,085	1,300	2	330.20	392.75	472.75
»	1,794	1,100	3	335.28	389.10	469.10
Postvaktmästare	1,802	1,400	2	296.24	350.30	430.30
»	1,779	1,200	2	293.48	346.85	426.85
»	1,914	800	6	479.68	537.10	637.10
»	1,733	1,200	2	287.96	339.95	419.95
Artillerikonstapel	1,663	800	5	449.56	499.45	600.—
»	2,093	1,600	2	331.16	393.95	473.95
»	2,049	1,400	2	325.88	387.35	467.35
Styrman	2,144	1,600	2	337.28	401.60	481.60
»	2,226	1,700	2	347.12	413.90	493.90
»	2,121	1,400	4	414.52	478.15	558.15
Kvartersman	2,070	1,600	3	368.40	430.50	510.50
Brevbärare	1,217	800	1	196.04	232.66	400.—
Sergeant	2,053	1,800	1	286.36	347.95	427.95
Summa	78,487	55,200	100	13,578.44	15,933.05	19,180.80
Medeltal	2,065	1,453	2.6	357.33	419.29	504.76

Den avlöning, på vilken krigstidstillägget beräknats, har antagits vara lika med det i första kolumnen upptagna beloppet.

Den ökade kostnad, som skulle följa av bifall till utskottets förslag, är icke lätt att med säkerhet beräkna. Den beror nämligen ej mindre av förhållanden, som icke direkt avspeglas i offentliga handlingar, exempelvis antalet minderåriga barn, som av befattningshavare på grund av frivilligt åtagande försörjas, och av giftermålsfrekvensen inom olika grupper av statstjänare, utan även av taxeringsciffrorna för en mängd av de gifta befattningshavarna, vilka siffror emellertid, med hänsyn till ärendets brådskande beskaffenhet, icke kunnat göras till föremål för någon ingående undersökning.

Med ledning av kalkyler, som gjorts särskilt beträffande statens järnvägar, har utskottet dock trots sig kunna utan fara för avsevärd felbedömning antaga, att den ökade kostnad, som kommer att föranledas av utskottets ovan framlagda förslag, uppgår till omkring 6,000,000 kronor, motsvarande något mer än 25 procent av den i Kungl. Maj:ts proposition beräknade kostnaden. Härav belöper den avgjort största delen på den för befattningshavares hustrur beräknade krigstidshjälpen och sannolikt blott omkring en tjugondel på den föreslagna ökningen av krigstidstilläggets högsta belopp från 600 till 800 kronor.

Kostnaden för krigstidstillägg och krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst har beräknats

enligt löneregleringskommitténs förslag till omkring	19,760,000	kronor
» Kungl. Maj:ts	» » »	23,830,000 »
och enligt utskottets	» » »	30,000,000 »

Utskottet har utgått från det antagandet, att sistnämnda kostnad fördelar sig på de särskilda statsinstitutionerna ungefärligen proportionellt mot de i Kungl. Maj:ts förslag beräknade beloppen.

Beträffande sättet för utbetalningen har vederbörande departementschef vid ärendets föredragning i statsrådet förklarat sig anse lämpligen böra så anordnas, att krigstidshjälpen, på sätt år 1916 ägt rum, i en summa utbetalas så snart som möjligt efter det kungörelse i ämnet utfärdats samt att krigstidstillägget omedelbart efter kungörelsens utfärdande utbetalas i en summa för den då gångna delen av året och därefter månadsvis eller på annat sätt i samband med den avlöning, på vilken det beräknas.

Häruti instämmer utskottet.

Utskottet, som i övrigt icke funnit något att erinra mot vad Kungl. Maj:t föreslagit, får sålunda hemställa,

I) att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts ifrågakvarande proposition samt hrr Olssons, Nilsons, Ekmans, Hages m. fl:s, Hallendorffs m. fl:s, Gylfes m. fl:s (nr 367), Röings och Modigs motioner, må besluta, att

a) för beredande under år 1917 av krigstidstillägg och krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst i enlighet med nedan angivna grunder

dels å extra stat för år 1918 anvisa såsom förslagsanslag

under andra huvudtiteln	kronor	680,000
» tredje »	»	70,000
» fjärde »	»	5,000,000
» femte »	»	2,300,000
» sjätte »	»	1,600,000
» sjunde »	»	1,620,000
» åttonde »	»	1,860,000
» nionde »	»	410,000

dels i postverkets stat för driftkostnader år 1918 upptaga följande post:

Krigstidstillägg och krigstidshjälp,
förslagsvis kronor 2,450,000
och i anledning härav bestämma postverkets anslag till driftkostnader för år 1918, förslagsvis, till ett med 2,450,000 kronor örhöjt belopp;

dels i staten för telegrafverkets driftkostnader under år 1918 upptaga följande post:

Krigstidstillägg och krigstidshjälp,
förslagsvis kronor 1,500,000
och i anledning härav bestämma telegrafverkets anslag till driftkostnader under år 1918, förslagsvis, till ett med 1,500,000 kronor förhöjt belopp;

dels beräkna driftkostnaderna under år 1918 för statens järnvägar till ett med 11,500,000 kronor förhöjt belopp;

dels beräkna driftkostnaderna under år 1918

för nedanstående statens vattenfallsverk med följande förhöjningar, nämligen

a.	Trollhätte kanalverk	kronor	40,000
b.	Södertälje	»	»	6,000
c.	Trollhätte kraftverk	»	70,000
d.	Porjus	»	»	24,000
e.	Älvkarleby	»	»	60,000

och i följd härav beräkna statens vattenfallsverks sammanlagda driftkostnader under år 1918 till ett med 200,000 kronor förhöjt belopp;

dels bland driftkostnader under år 1918 för statens domäner upptaga följande post:

Krigstidstillägg och krigstidshjälp,
förslagsvis kronor 630,000

och i anledning härav bestämma statens domäners driftkostnader under år 1918, förslagsvis, till ett med 630,000 kronor förhöjt belopp;

dels ock medgiva, att i fråga om befattningshavare vid institution, för vilken anslag här ovan icke beräknats, krigstidstillägg och krigstidshjälp må utgå av de medel, av vilka institutionens omkostnader i övrigt bestridas;

b) medgiva, att erforderligt belopp må för ändamålet av Konungl. Maj:t under år 1917 förskjutas av tillgängliga medel; samt

c) godkänna följande allmänna grunder för krigstidstilläggs och krigstidshjälps utgående:

A. Krigstidstillägg till befattningshavare, vilkas avlöning blivit av Konung och riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder.

§ 1.

Befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning blivit av Konung och riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder, äga,

med nedan i §§ 2, 3, 4, 12, 13, 14 och 15 angivna begränsningar och undantag, uppbära krigstidstillägg med femton procent å följande i samma avlöning ingående slag av kontanta förmåner, nämligen:

lön;
 tjänstgöringspenningar;
 ortstillägg, dyrortstillägg och kallortstillägg;
 arvode;
 ålderstillägg;
 bostads-, bränsle-, inkvarterings- och beklädnads-
 ersättning;
 inkvarterings- och servisbidrag;
 dagavlöning vid armén och flottan;
 extra lönetillägg;
 provisoriskt avlöningstillägg;
 tillfällig löneförbättring;
 tillfälligt lönetillägg; och
 stadgat minimibelopp av uppördsprovision vid telegrafverket.

Om en befattningshavares krigstidstillägg skulle understiga 250 kronor för år räknat, höjes detsamma till detta belopp, dock under iakttagande, att krigstidstillägget icke må överstiga tjugofem procent av de kontanta avlöningsförmåner, på vilka det beräknas.

Ingen befattningshavares krigstidstillägg får överstiga 800 kronor för år räknat.

§ 2.

Krigstidstillägg beräknas endast å avlöningsförmåner, som utgå av statsmedel. Där avlöning bestrides dels av statsmedel och dels av andra medel, beräknas krigstidstillägg endast å den del därav, som utgår av statsmedel; dock att krigstidstillägg åt befattningshavare vid universiteten och de allmänna läroverken beräknas å hela det belopp, vartill ovan angivna slags avlöningsförmåner uppgå, utan avseende därå, att till bestridande av universitetens och läroverkens utgifter användas jämväl andra medel än

statsmedel, varjämte krigstidstillägg även beräknas å författningsenligt utgående inkvarterings- och servisbidrag, som gäldas av andra medel än statsmedel.

§ 3.

Krigstidstillägg till den, som av statens medel åtnjuter lön eller arvode för två eller flera befattningar, utgår endast för en av dessa, nämligen för den, som medför högsta avlöningen, eller, därest avlöningarna äro lika, för den av dessa befattningar, till vilken han först blivit befordrad.

§ 4.

Krigstidstillägg må tillkomma befattningshavare allenast till så stort belopp, att detta tillhopa med hans från en eller flera befattningar i statens tjänst härflytande inkomster av ovan uppräknade slag jämte värdet av bostad, då sådan åtnjutes, icke överstiger 9,800 kronor.

§ 5.

Krigstidstillägget anses tillhöra lönen och utgår odelat till befattnings innehavare, även om han under tjänstledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag avstår lönen helt eller delvis.

B. Krigstidstillägg åt andra befattningshavare.

§ 6.

Till befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning till siffran bestämts av Kungl. Maj:t, utbetalas krigstidstillägg under iakttagande i tillämpliga delar av de i §§ 1—5 meddelade bestämmelserna.

§ 7.

Till andra befattningshavare i statens tjänst må, under iakttagande i tillämpliga delar av de i §§ 1—4 meddelade bestämmelserna, den myndighet, som äger bestämna befattningshavarnas avlöning, lämna krigstidstillägg — dock i intet fall överstigande vad som i § 1 föreskrives — därest och i den mån myndigheten, med hänsyn särskilt till efter ingången av augusti månad 1914 såsom dyrtidstillägg beviljad avlöningsförhöjning, anser sådant av omständigheterna påkallat; och må jämväl till sådana icke-ordinarie befattningshavare, som för sitt arbete i statens tjänst åtnjuta så kallade gratifikationer eller flitpenningar, efter vederbörande myndighets beprövande krigstidstillägg utgå med högst femton procent av dem tilldelade belopp.

C. Krigstidshjälp.

§ 8.

Krigstidshjälp, beräknad dels för befattningshavares hustru, om han vid årets ingång var gift, och dels för barn under 15 års ålder, vilka han vid samma tidpunkt underhöll, utgår, med här nedan i §§ 9, 12, 13, 14 och 15 angivna undantag och förbehåll,

till befattningshavare i statens tjänst, som den 1 januari 1917 innehade *ordinarie* anställning; samt till sådana i statens tjänst anställda *icke-ordinarie* befattningshavare, arméns och marinens manskap inbegripet, som den 1 januari 1917 innehade och omedelbart dessförinnan under minst ett år vid en och samma statsinstitution innehaft stadigvarande anställning med en daglig arbetstid, i medeltal icke understigande vad som för den ordinarie personalen vid samma eller jämförlig institution är såsom minimum i allmänhet stadgat.

§ 9.

Från åtnjutande av krigstidshjälp undantagas:

1:o) befattningshavare, som jämlikt den taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt, vilken under år 1917 äger rum, har att erlægga dylik skatt för högre belopp än 3,000 kronor, äkta makars taxeringar sammanräknade;

2:o) kvinnlig befattningshavare, som vid årets ingång var gift, såvida ej med intyg utav två trovärdiga personer styrkes, att hennes man under år 1916 haft högst 600 kronors inkomst;

3:o) befattningshavare, som lämnar statstjänsten före den dag, då kungörelse om krigstidshjälpens utbetalande träder i kraft.

§ 10.

Beloppet av den krigstidshjälp, som skall till befattningshavare utgå, bestämmes i förhållande till taxeringen enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt, på sätt nedanstående tabell utvisar:

Det beräknade belopp, för vilket befattningshavaren under år 1917 har att erlægga skatt enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt.	Krigstidshjälp åt befattningshavare					
	1 barn	2 barn	3 barn	4 barn	Flera barn	för 5 eller flera barn
	100	100	150	200	250	250
Högst 1,000 kronor	100	50	100	150	200	250
från 1,000 till och med 2,000 kronor	80	40	80	120	160	200
» 2,000 » » » 3,000 »	60	30	60	90	120	150

§ 11.

Befattningshavare må icke på grund av tjänstledighet för allmänt uppdrag eller för inkallelse till militär tjänstgöring förlora rätten till krigstidshjälp.

Ej heller må icke-ordinarie befattningshavare, som under år 1916 åtnjtit, oavsett semester, tjänstledighet för styrkt sjukdom under högst sex månader eller tjänstledighet av annan orsak under högst en

månad, av sådan anledning förlora sin rätt till krigstidshjälp.

Gemensamma bestämmelser.

§ 12.

Sammanlagda beloppet av en befattningshavares krigstidstillägg och krigstidshjälp under året må icke överstiga 800 kronor.

§ 13.

Från åtnjutande av såväl krigstidstillägg som krigstidshjälp undantagas:

1:o) arbetarpersonalen vid statens järnvägars byggnadsarbeten för nya linjer, dubbelspårsanläggningar och därmed jämförliga företag; samt

2:o) arbetarpersonalen vid statens vattenfallsverk; varjämte

3:o) avlöning från allmänna indragningsstaten utan tjänstgöringsskyldighet icke medför någon rätt till krigstidstillägg eller krigstidshjälp.

§ 14.

Ämneslärare och arbetslärare vid statens blindundervisningsanstalter, vilka under år 1917 åtnjuta tillfällig löneförbättring enligt kungl. kungörelsen den 23 september 1916, skola vid uppbärande av krigstidstillägg och krigstidshjälp vidkännas ett mot berörda tillfälliga löneförbättring och därå belöpande krigstidstillägg svarande avdrag.

§ 15.

Befattningshavare vid tekniska skolan i Stockholm och vid tekniska skolan i Eskilstuna må tilldelas krigstidstillägg och krigstidshjälp efter enahanda grunder, som gälla för befattningshavare i statens tjänst; dock med iakttagande att krigstidstillägg skall beräknas ej blott å de avlöningsförmåner, som äro för vederbörande befattningshavare å stat uppförda, utan även å den höjning i avlöningen, som i form av provisorisk lönereglering eller tillfällig löneförbättring tillerkänts dem genom bidrag av stat och kommun

eller från enskild donation, samt under villkor, att halva kostnaden för krigstidstillägg och krigstidshjälp bestrides av vederbörande kommun.

§ 16.

Med befattningshavare i statens tjänst likställas i avseende å rätt till krigstidstillägg och krigstidshjälp befattningshavare vid flottans pensionskassa och folkskollärarnas pensionsinrättning, innehavare av docentstipendier vid statens högskolor samt indelt manskap vid krigsmakten; skolandet vid beräkning av nämnda docenters krigstidstillägg dem tillkommande docentstipendier anses likställda med de i § 1 uppräknade avlöningsförmånerna.

§ 17.

Om befattningshavare under året avlidit innan honom tillkommande krigstidstillägg och krigstidshjälp till fullo utbetalts, övergår hans rätt härutinnan till stärbhuset.

§ 18.

Krigstidstillägget och krigstidshjälpen utbetalas i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

II) att hrr Olssons, Nilsons, Ekmans, Hages m. fl:s, Hallendorffs m. fl:s, Gylfes m. fl:s (nr 367), Röings och Modigs motioner i de delar, som icke blivit av utskottet tillstyrkta, samt hrr Forssmans, Petréns, greve Lagerbjelkes, Lindqvists, Bengtssons, von Sneiderns, Gylfes (nr 368), Eriksons, Johanssons, Törnkvists och Bäcklunds ovanberörda motioner icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 4 maj 1917.

På utskottets vägnar:

THEODOR ODELBERG.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

av första kammaren herrar *Odelberg*, greve *Klingspor*, *Lagerkvist*, *Nyström*, *Svensson* i *Skyllberg*, *Hellström*, *Wrangel* och *Wavrinsky*, samt

av andra kammaren herrar friherre *Adelswärd*, *Tamm*, *Nilsson* i *Kabbarp*, *Henrikson*, *Lindqvist* i *Stockholm*, *Sommelius*, *Bärg* i *Katrineholm* och *Olsson* i *See*.
